



**МУХТАСАРИ МУФИД БАРОИ  
САРГУЗАШТИ МУСТАФО صلى الله عليه وسلم  
ВА АХЛОҚИ Ӯ**



**БА ҚЛАМИ УМЕДКУНАНДАИ  
АВФИ ПАРВАРДИГОРАШ  
ҲАЙСАМ ИБНИ МУҲАММАД САРҲОН**

**СОБИҚ МУАЛЛИМИ МАЪҲАДИ ҲАРАМ  
ДАР МАСЧИДИ НАБАВИ ҲАРОБИ  
СОМОНИ ТАЪСИЛИ ИЛМИ**

**ТАРҶУМОН  
ШАҲОБИДДИН СОЛИҲ**





المُخْتَصِرُ المُفِيدُ

لِسِيرَةِ النَّبِيِّ الْمُصْطَفَى □ وَشَمَائِلِهِ



بقلم الفقير إلى عفوريته:

هيثم بن محمد سرحان

المدرّس بمعهد الحرم بالمسجد النبوي - سابقاً -

والمشرف على موقع التّأصيل العلميّ

المترجم

شهاب الدين صالح

<http://attaseel-alelmi.com>

غفر الله له ولوالديه ولن أعانه على إخراج هذا الكتاب



الطبعة الأولى  
جميع الحقوق محفوظة  
إلا من أراد طبعه أو ترجمته لتوزيعه مجّاناً بعد مراجعة المؤلف

الرجاء التواصل على:

[islamtorrent@gmail.com](mailto:islamtorrent@gmail.com)

فصح وزارة الإعلام



## Пешгуфтор

### Бисмиллоҳир Раҳмонир Раҳим

Албатта сипосу ситоиш барои Аллоҳ аст. Аз Ё талаби ёрӣ ва ҳидоят ва омуриш мекунем. Ва ба Аллоҳ аз нафсҳои бадамон ва аз кирдорҳои нописандамон паноҳ талаб мекунем. Касеро Аллоҳ ҳидоят кунад, пас ёро касе гумроҳ нахоҳад кард ва касеро Аллоҳ гумроҳ кунад, пас ёро касе ҳидоят намекунад. Ва гувоҳӣ медиҳам ин ки маъбуди барҳаққе нест магар Аллоҳи ягона, ки Ёро шарике нест ва гувоҳӣ медиҳам ин ки Муҳаммад саллаллоҳу алайҳи ва саллам банда ва паёмбари Аллоҳ аст.

**Эй ононе, ки имон овардаед аз Аллоҳ битарсед чунончи шоистаи Аллоҳтарсист. Ва намиред магар мусалмон.** Сураи Оли Имрон, ояти:102

**Эй мардум аз Парвардигори худ битарсед! Он Аллоҳе, ки ҳамаи шуморо аз як тан биёфарид ва ҳам аз он чуфти ёро халқ кард. Ва аз он ду тан халқи бисёр дар атрофи олам аз марду зан барангехт. Ва битарсед аз он Аллоҳе, ки ба номи Ё аз якдигар дархост мекунад ва дар бораи арҳом (хешу табор) кутоҳӣ накунад, ки ҳамоно Аллоҳ назоратгари амалҳои шумост.** Сураи Нисо, ояти:1

**Эй ононе, ки имон овардаед! Аз Аллоҳ битарсед ва сухани ҳаққу дуруст бигӯед, то Аллоҳ амалҳои шуморо бо лутфи худ ислоҳ намояд ва аз гуноҳони шумо даргузарад. Ва ҳар ки Аллоҳ ва паёмбари Ёро итоат кунад, албатта ба саодат ва фирузии бузург ноил гардидааст.** Сураи Аҳзоб, ояти:70-71

Аммо баъд: Ин суханони осоне аст, ки барои касе ки андаке таваҷҷӯҳ барои шинохтани паёмбараш ❁ ва саргузашти Ё ва роҳнамоии Ёро дорад, муҳим аст. Ибни Қайим раҳимаҳуллоҳ гуфт: (Ҳаргоҳ саодати банда дар ду дунё ба роҳнамоии Паёмбар ❁ вобаста бошад, пас бар ҳар касе ки насихатгари худ ва наҷоту саодати худро бихоҳад, вочиб аст, ки аз ҳидоят, саргузашт ва шаъни Ё он миқдоре омӯзад, ки вайро аз гурӯҳи чоҳилон берун намояд ва дар гурӯҳи пайравон, ёридиҳандагон ва ҳизби Ё ❁ гардонад. Ва одамон дар миёни камқунанда ва бисёрқунанда ва маҳрум ҳастанд ва фазл дар дасти Аллоҳ аст ба ҳар кас бихоҳад медиҳад ва Аллоҳ соҳиби фазли бузург аст).

Аз Аллоҳ таъоло мепурсам, ки ба ман ва шумо муҳаббати паёмбараш ❁ро ва итоати Ёро дар чизе ки амр кард ва парҳез кардан аз он чизе ки манъ ва сарзаниш кардааст, насиб гардонад. Эй Аллоҳ, бар Муҳаммад ва оилаи Муҳаммад салот фиристед, ҳамонгуна ки бар Иброҳим фиристодед ва Муҳаммад ва оилаи Муҳаммадро баракат диҳед, ҳамонгуна ки Иброҳим ва оилаи Иброҳимро баракат додед, албатта Ту Ҳамиду Мачид ҳастед ва ҳамду ситоиш барои Аллоҳ Парвардигори оламиён аст.





**ҚИСМИ АВВАЛ: РАФТОР ВА  
РОҲНАМОИИ ПАЁМБАР САЛЛАЛЛОҲУ  
АЛАЙҲИ ВА САЛЛАМ**





## Рафтори Ў ﷺ

<b>НАСАБИ Ў ﷺ</b>	<p>Ў ﷺ Муҳаммад ибни Абдуллоҳ ибни Абдулмутталиб ибни Ҳошим ибни Абдуманоф ибни Қусай ибни Килоб ибни Мурра ибни Каъб ибни Луай ибни Ғолиб ибни Феҳр ибни Молик ибни Назр ибни Кинона ибни Ҳузайма ибни Мудрика ибни Илёс ибни Музар ибни Низор ибни Маъад ибни Аднон ва Аднон аз насли Исмоили Забеҳ ибни Иброҳими Халил алайҳимус салом аст. Ва Ў ﷺ мутлақо беҳтарини аҳли замин аз рӯи насаб аст ва дар ҳадисе ки Ҳирақл подшоҳи Рум ба Абӯсуфён разияллоҳу анҳу гуфт: "Туро аз насабаш пурсидам? Пас гуфтӣ, ки Ў дар миёни шумо соҳиби насаб аст, пас инчунин расулон дар насаби қавмашон фиристода мешаванд".</p>
<b>Ихтиёри Ў ﷺ</b>	<p>Расулуллоҳ ﷺ фармуд: <b>"Албатта Аллоҳ Кинонаро аз насли Исмоил ихтиёр кард ва Қурайшро аз Кинона ихтиёр кард ва аз Қурайш Бани Ҳошимро ихтиёр кард ва маро аз Бани Ҳошим ихтиёр кард"</b>.</p>
<b>НОМҲОИ Ў ﷺ</b>	<p>Ҳамашон сифатҳо мебошанд ва номҳои холис нестанд, ки танҳо шинохтанро ифода кунанд, балки ин номҳо аз сифатҳои ки дар Ў ҳастанд гирифташудаанд, ки муҷиби ҳамду сано ва камоли Ўст.</p>
<b>МУҲАММАД</b>	<p>Муҳаммад машхуртарин номҳои Ў ﷺ аст, дар Таврот ба ин ном сароҳатан номида шудааст ва маънои он: (Дорои хислатҳои зиёде, ки бар онҳо ситоиш мешавад).</p>
<b>АҲМАД</b>	<p>Яъне: Ҳамдгӯяндатарини халқ ба Аллоҳ ва Ўро сокинони осмону замин ва аҳли дунёву охираат барои хислатҳои бисёр ситоиш мекунанд ва Исои Масеҳ Ўро Аҳмад номида аст.</p>
<b>МУТАВАККИЛ</b>	<p>Ба ин ном ниҳода шуд, зеро Ў дар барпо кардани Дин бар Аллоҳ таваккул кард, ки дар ин таваккул кардан дигаре бо Ў шарик нест.</p>



<b>НОМҲОИ Ў</b> 	<b>АЛ-МОҲӢ</b>	Аллоҳ куфрро ба сабаби Ў барҳам медиҳад ва ба воситаи ягон кас куфрро барҳам надода буд, ҳамчуноне ки ба воситаи Ў куфрро барҳам дод.
	<b>АЛ-ҲОШИР</b>	Касе ки мардум дар пеши пойҳои Ў ҳашр мешаванд, гӯё ки барои барангехтани мардум фиристода шудааст.
	<b>АЛ-ОҚИБ</b>	Касе ки баъд аз Ў паёмбаре нест, пас Ў хатмкунандаи паёмбарон аст.
	<b>АЛ-МУҚАФӢ</b>	Касе ки бар осори пеш аз худ гузаштаҳо пайравӣ намояд, пас Аллоҳ Ўро аз пайи расулони собиқ фиристод.
	<b>Набиоттаваба</b>	Касе ки Аллоҳ ба сабаби вай дари тавбиро ба рӯи аҳли замин кушод, пас тавбаи онҳоро қабул кард, ки барои онон монанди он пеш аз вай ҳосил нашуда буд. Ва Паёмбар ﷺ бисёр талаби мағфираткун ва тавбакунда буд.
	<b>Набиюлмалҳама</b>	Он ки дар чиҳоди душманони Аллоҳ фиристода шуд, ҳаргиз ягон паёмбар ҳамроҳи умматаш чиҳод накард ба андозае ки Расулulloҳ ﷺ ҳамроҳ бо умматаш чиҳод карданд. Ва ҷангҳои бузурге ки рӯҳ дод, пеш аз Ў рӯҳ надода буд.
	<b>Набиюрраҳмат</b>	Он ки Аллоҳ Ўро раҳмат барои ҷаҳониён фиристод, пас ба сабаби Ў Аллоҳ тамоми аҳли заминро раҳмат кард, аммо мӯъминон раҳмати бештаре ба даст оварданд ва аммо кофирони аҳли китоб дар зери соя ва аҳди Ў зиндагӣ мекарданд.
	<b>Фотех</b>	Он ки Аллоҳ ба сабаби Ў дарвозаи ҳидоятро баъде ки возеҳ набуд кушод ва ба Ў чашмони кӯр ва гуши кар ва дилҳои маҳкамро кушод ва Аллоҳ ба сабаби Ў шаҳрҳои кофиронро кушод ва ба сабаби Ў дарвозаҳои Ҷаннатро кушод ва ба сабаби Ў роҳҳои илми нофеъ ва амали нақӯро кушод.



<b>НОМҲОИ ӯ ﷺ</b>	<b>Амин</b>	ӯ сазовортарини оламиён ба ин ном аст, зеро ӯ амини Аллоҳ бар ваҳй ва динаш аст ва ӯ амини касе, ки дар осмонҳо ва касе ки дар замин аст, мебошад, балки кофирони Қурайш ӯро пеш аз паёмбарияш амин номида буданд.
	<b>Башир</b>	Барои касе ки ӯро итоат кунад, ба аҷру савоб башоратдеҳ ва барои касе ки ӯро исён кунад, ба иқоб бимдиҳанда аст.
	Сайиди фарзани -дони Одам	Паёмбар ﷺ фармуд: "Ман дар рӯзи қиёмат сайиди фарзандони Одам ҳастам ва фахр намекунам".
	<b>Сирочи Мунир</b>	Он ки бесӯзондан равшанӣ мебахшад, баракси нурпошӣ, ки дар он навъи сӯзондан аст.
	ӯ як бандаи Аллоҳ аст, ки дорои бандагии хоссатулхос аст, зеро ӯ мартабаҳои бандагириро ба камол расондааст.	
<b>СИФАТҲОИ ӯ ﷺ БА ТАВРИ ИХТИСОС</b>	Комилтарин сифати ӯ ﷺ сифатест, ки худашро ба он васф кардааст. Паёмбар ﷺ фармуд: "Ман Муҳаммад бандаи Аллоҳ ва расули ӯ ҳастам, дӯст намедорам, ки маро аз манзалате ки Аллоҳ азза ва ҷалл ба ман додааст, боло бардоред".	
	Паёмбар ﷺ беҳтарини мардум аз рӯи халқ ва рафтор буд. Аллоҳ таъоло фармуд: <b>"Ва ҳароина ту дар бузургтарин ахлоқ ҳастӣ"</b> . (Сураи Қалам, ояти: 4) Ва Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: "Ахлоқи ӯ Қуръон буд", ба Қуръон амал мекард ва дар назди ҳудуди он меистод, пас барои ризои он розӣ мешуд ва барои ғазаби он ғазаб мекард.	
	Халил- луллоҳ	Паёмбар ﷺ фармуд: "Ҳароина Аллоҳ маро халил гирифт, ҳамчуноне ки Иброҳимро халил гирифта буд".
<b>Ҷасади шарифи ӯ ﷺ</b>	<b>Сифатҳои халқии ӯ ﷺ</b>	Анас ибни Молик разияллоҳу анҳу гуфт: <b>"Ранги Расулulloҳ ﷺ равшан ва тобанда буд, қатраҳои арақи ӯ монанди марворидҳо буд, чун роҳ мерафт пояшро ба қувват мебардошт ва ман ҳаргиз абрешимеро нармтар аз кафи дасти Расулulloҳ ﷺ нақапидаам ва на ҳаргиз мишқу анбаре хушбӯтар аз бӯи Паёмбар ﷺ-ро бӯи кашидаам"</b> .



<b>СИФАТҲОИ ХАЛҚИ ӯ</b>	<b>Қомаги ӯ</b>	Баро ибни Озиб разияллоҳу анҳумо гуфт: "Расулulloҳ ﷺ миёнақад буд, масофаи миёни ду шонаи вай кушод буд, мўйҳояш ба нармии гушҳояш мерасид, Ўро дар як чомаи сурх дидам, ки ман ҳаргиз ҳеч касро хубтар аз ӯ надидаам".
	<b>Чехраи ӯ</b>	Қаъб ибни Молик разияллоҳу анҳу гуфт: "Ҳангоме ба Паёмбар ﷺ салом кардам, дар ҳоле ки чеҳрааш аз шодӣ мекурахшид ва вақте ки Расулulloҳ ﷺ шод мешуд, рӯи Вай нуронӣ мешуд, то он ки гӯё рӯи Вай порчае аз моҳ бошад ва мо Ўро мешинохтем (яъне хурсандии Ўро аз равшании рӯи ӯ мешинохтем)". Аз Баро разияллоҳу анҳу пурсида шуд: Оё рӯи Паёмбар ﷺ монанди шамшер буд? Гуфт: Не, балки монанди моҳ буд.
	<b>Мўйи ӯ</b>	Анас ибни Молик разияллоҳу анҳу мегӯяд: "Паёмбар ﷺ дастони бузург дошт, баъди ӯ монанди онро надидам ва мўйи Паёмбар ﷺ фуруҳишта (овезон) буд, на чингила буд ва на нарм".
	<b>Чашми ӯ</b>	Ҷобир ибни Самура разияллоҳу анҳу мегӯяд: "Расулulloҳ ﷺ даҳони кушод дошт, сафедии чашмҳояш омехта ба сурҳӣ буд, пошнаҳои пойҳояш камгушт буд".
	<b>Арақи ӯ</b>	Анас ибни Молик разияллоҳу анҳу гуфт: "Паёмбар ﷺ назди мо меомаду дар назди мо қайлула мекард, пас арақ кард. Модарам як зарфи шишагӣ овард, пас арақи Ўро дар он зарф чамъ меовард. Паёмбар ﷺ бедор шуду фармуд: Эй Умми Сулайм чӣ кор мекуни? Гуфт: Арақатро дар хушбӯиҳоямон омехта мекунем ва арақи Ту аз беҳтарини хушбӯиҳост".
	<b>Холами нубувват</b>	Муҳри нубувват дар байни шонаҳояш буд ва он чизи намоён дар ҷасади ӯ ﷺ монанди хол буд. Аз Ҷобир ибни Самура разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки гуфт: " <b>Муҳри нубувватро дар назди шонааш дидам, ки монанди тухми кабутар буд ва ранги он монанди ранги ҷасадаш буд</b> ".



<b>СИФАТҲОИ АХЛОҚИИ ӯ ﷺ</b>	<b>Эҳтироми саҳобагонаш ӯ ﷺ-ро</b>	Амр ибни Ос разияллоху анху гуфт: "Ягон кас дар назди ман маҳбубтар аз Расулуллоҳ ﷺ набуд ва дар чашмонам бузургтар аз ӯ набуд ва ба хотири эҳтироми ӯ чашмонам-ро аз дидори ӯ пур намекардам ва агар аз васфи ӯ пурсида шавам, ӯро васф карда наметавонам, зеро ман чашмонам-ро аз ӯ пур намекардам". Ва Урва ибни Масъуди Сақафӣ Паёмбар ﷺ-ро дар рӯзи Худайбия барои Курайш васф карда мегуфт: "Савганд ба Аллоҳ ҳаргиз подшоҳеро надидам, ки ёронаш ӯро таъзим кунанд, он андозае ки ёрони Муҳаммад ﷺ Муҳаммадро таъзим мекунанд. Савганд ба Аллоҳ, оби бинияшро наме-афсонад, магар ки дар дасти марде аз ёронаш воқеъ мешавад, пас онро дар рӯ ва пушташ мемолад ва ҳаргоҳ ононро амр диҳад, барои ичрои амри ӯ шитоб мекунанд ва ҳаргоҳ вузӯ бигирад, қариб ки барои оби таҳораташ ба якдигар ҷанг мекунанд ва вақте сухан кунанд, овозҳояшон-ро дар назди ӯ паст мекунанд ва ба хотири эҳтироми ӯ ба сӯи ӯ назар намекунанд".
	<b>Одоби ӯ бо Аллоҳ</b>	Аз Абдуллоҳ ибни Шиххир разияллоху анху ривоят аст, ки гуфт: "Гуфтем: Шумо сийиди мо ҳастед. Расулуллол ﷺ фармуд: Сайид Аллоҳ таборак ва таъолост. Гуфтем: Шумо аз ҳама бузургтар ва аз ҳама саховатмандтаред. Фармуд: Ҳамин сухан ё баъзеи онро бигуед, шайтон бар шумо ғалаба накунад".
	<b>Шучоаги ӯ</b>	Алӣ разияллоху анху гуфт: "Ҳаргоҳ ҷанг шиддат мегирифт ва қавм бо қавм рӯ ба рӯ мешуд, мо ба Расулуллоҳ ﷺ паноҳ мебардем, пас ягон нафари мо ба қавм аз ӯ наздиктар набуд".
	<b>Тарси ӯ</b>	Паёмбар ﷺ фармуд: "Савганд ба Аллоҳ, Ман аз ҳамаи шумо бештар аз Аллоҳ метарсам ва ботақвотарини шумо ҳастам".
	<b>Некии ӯ ба аҳлаш</b>	Паёмбар ﷺ фармуд: "Беҳтарини шумо касест, ки нсбати хонаводааш рафтори нек дорад ва Ман некӯтарини шумо барои хонаводаам ҳастам".
	<b>Ҳаёи ӯ</b>	Абӯсаъиди Худрӣ разияллоху анху гуфт: "Расулуллоҳ ﷺ бештар аз ҷавондухтар шарму ҳаё дошт ва ҳангоме ки чизеро намеписандид, таъсири онро дар рӯяш медидем".
	<b>Осонгирии ӯ</b>	Оиша разияллоху анҳо гуфт: "Паёмбар ﷺ байни ду чиз ихтиёр дода намешуд, магар ки осонтарини онро ихтиёр мекард, модоме ки гуноҳ намебуд, агар гуноҳ мебуд, аз он дуртар буд".



<b>СИФАТҲОИ АХЛОҚИИ ӯ</b>	<b>Барои худаш интиқом намегирифт</b>	Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: "Савганд ба Аллоҳ, ҳаргиз Паёмбар ﷺ барои худаш интиқом намегирифт, то ки қонунҳои Аллоҳ вайрон карда мешуд, пас барои Аллоҳ интиқом мегирифт".
	<b>Таомро айб намегирифт</b>	Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: "Расулulloҳ ﷺ ҳаргиз таомро айб намегирифт, агар онро мехост, мехӯрд ва агар онро намписандид, тарк мекард".
	<b>Ҳадияро қабул мекард</b>	Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: "Расулulloҳ ﷺ ҳадияро қабул мекард ва бар он мукофот меод".
	<b>Садақа намехӯрд</b>	Паёмбар ﷺ фармуд: "Албатта хонаводаи Муҳаммад ﷺ садақа намехӯранд".
	<b>Тавозӯи ӯ</b>	Уқба ибни Омир разияллоҳу анҳо гуфт: "Марде пеши Паёмбар ﷺ омад, пас бо ӯ сухан кард, мушакҳои синааш меларзид, пас Паёмбар ﷺ ба вай гуфт: "Бар худ саҳт магир, Ман подшоҳ нестам, ҳароина Ман писари зане ҳастам, ки гӯшти буридашуда мехӯрд".
	<b>Хидмати ӯ ба аҳлаш</b>	Асвад ибни Язид раҳимаҳуллоҳ мегӯяд: Оиша разияллоҳу анҳоро пурсидам: Паёмбар ﷺ дар хонааш чӣ мекард? Гуфт: "Дар хидмати аҳлаш буд, ҳаргоҳ вақти намоз мешуд, барои намоз мебаромад".
	<b>Ба ҷоҳилон аҳамият намедод</b>	Паёмбар ﷺ фармуд: "Оё тааҷҷуб намекунед, ки Аллоҳ чигуна дашномҳои мушрикони Қурайш ва лаънат кардани онҳоро аз Ман боз меод, мазамматшударо дашном медиҳанд ва лаънат мекунанд ва Ман Муҳаммадам".
	<b>Сидқи ӯ</b>	Абдуллоҳ ибни Масъуд разияллоҳу анҳо гуфт: Ба мо Расулulloҳ ﷺ сухан кард ва ӯ ростгӯву тасдиқшуда аст.
	<b>Рафтори ӯ бо хидматгояш</b>	Анас разияллоҳу анҳо гуфт: "Расулulloҳ ﷺ-ро даҳ сол хидмат кардам, савганд ба Аллоҳ ҳаргиз ба ман уф нагуфт ва он чизе ки кардам, ба ман нагуфт, ки чаро ин корро кардӣ ва кореро, ки накардам, нагуфт, ки оё чунин накардӣ".



<b>СИФАТҲОИ АХЛОҚИИ Ӯ ﷺ</b>	<b>Паёмбар ﷺ аз ёронаш ба чизе фарқ намекард ва дилкушод буд</b>	<p>Анас ибни Молик разияллоху анху гуфт: Вақте мо дар масҷид нишаста будем, марде бо шутур дохили масҷид шуд, пас онро дар масҷид хобонид, сипас онро баст, ба онон гуфт: Кадоми шумо Муҳаммад аст? Расулуллох ﷺ дар байни онҳо тақиязада буд. Ровӣ гуфт: Ба ӯ гуфтем: Ин марди сафеди тақиязада аст, пас мард ба ӯ гуфт: Эй писари Абдулмутталиб, пас Расулуллох ﷺ гуфт: "Туро ҷавоб додам". Мард гуфт: Эй Муҳаммад, ман туро сахт суол мекунам, пас бар ман ғазаб нақун. Расулуллох ﷺ фармуд: "Пурс, он чи меҳоҳӣ". Он мард гуфт: Туро ба Парвардигорат ва Парвардигори пешиниён мепурсам, оё Аллох Туро барои ҳамаи мардум паёмбар фиристод? Расулуллох ﷺ фармуд: "Эй Аллох, оре", гуфт: Туро ба Аллох мепурсам, оё Аллох Туро амр кард, ки дар як шабонарӯз панҷ вақт намоз хонем? Пас Расулуллох ﷺ фармуд: "Эй Аллох, оре". Он мард гуфт: Туро ба Аллох мепурсам, оё Аллох Туро амр кард, ки ин моҳи солро рӯза бигирем? Расулуллох ﷺ фармуд: "Эй Аллох, оре". Он мард гуфт: Туро ба Аллох мепурсам, оё Аллох Туро амр кард, ки ин садақаро аз бойҳои мо бигирӣ, пас ба фақирони мо тақсим намоӣ? Расулуллох ﷺ фармуд: "Эй Аллох, оре". Пас он мард гуфт: Ба он чи овардай имон овардам ва ман намояндаи қавми худам ҳастам ва ман Зимом ибни Саълаба бародари Бани Саъд ибни Бакр ҳастам.</p>
	<b>Нони Ӯ</b>	<p>Оиша разияллоху анҳо гуфт: "Хонаводаи Муҳаммад ﷺ ду рӯз пай дар пай аз нони ҷавин сер накард, то ки Расулуллох ﷺ миронида шуд".</p>
	<b>Зухди Ӯ ﷺ дар дунё</b>	<p>Паёмбар ﷺ фармуд: "Маро шод намекунад, ки Ман ба монанди кӯҳи Уҳуд тило дошта бошам, бар Ман се шаб нагузарад ва дар назди Ман як диноре аз он боқӣ монад, магар чизе ки барои қарзам ниғаҳ дорам, магар ки онро дар бандағони Аллох инчунин ва инчунин ва инчунин тақсим кунам".</p>
	<b>Дашном намеод</b>	<p>Оиша разияллоху анҳо гуфт: "Паёмбар ﷺ бадгуфтор набуд ва на ба такаллуф фаҳш мегуфт ва на садояшро дар бозорҳо баланд мекард ва на бадиро ба бадӣ подош медод, балки гузашт ва авф мекард".</p>
	<b>Дасти занеро нақапида аст</b>	<p>Оиша разияллоху анҳо гуфт: "Ҳаргиз кафи дасти Расулуллох ﷺ дасти занеро ламс накардааст".</p>



**СИФАТҲОИ АХЛОҚИИ Ӯ**

**Хона ва вазъи зиндагии Ӯ**

Умар разияллоҳу анҳу гуфт: Ман ба назди Расулуллоҳ ﷺ даромадам, дар ҳоле ки бар буриёе қачпаҳлу карда буд, пас нишастам ва чодарашро бар ӯ наздик кард ва чуз он чизе надошт, инҳангом буриёе бар паҳлуи Ӯ таъсир карда буд. Пас дар ҳазинаи Расулуллоҳ ﷺ назар кардам, пас ман як қабзаи ҷавро дидам, ки қариб як соъ буд ва монанди он дар гӯшаи хона қараз (барги гиёҳ) буд ва пусте овехта буд... гуфт: Пас аз чашмонам ашк ҷорӣ шуд, пас ﷺ фармуд: Эй писари Хаттоб чаро гирия мекунӣ?! Гуфтам: Эй паёмбари Аллоҳ, чаро гирия накунам ва ин буриёе дар паҳлуи Ту таъсир кардааст ва ин ҳазинаи Ту дар он намебинам, магар чизеро ки мебинам. Ва Қайсару Кисро дар боғҳои пурсамар ва (дар назди) дарёҳо зиндагӣ доранд ва Ту Расулуллоҳ ﷺ ва ихтиёркардаи Ӯ ҳастӣ ва ин ҳазинаи Туст?! Пас фармуд: "Эй Ибни Хаттоб оё намехоҳӣ, ки барои мо охират ва барои онҳо дунё бошад?". Гуфтам: Бале, мехоҳам".



## Имтиҳони аввал

савол	дуруст	хато
❁ Саодати банда дар дунё ва охират ба ҳидояти Паёмбар ❁ вобаста аст.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❁ Расулон дар насаби қавмашон фиристода мешаванд.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❁ Комилтарин сифати Ё ❁ сифатест, ки худро ба он васф кардааст "Ман Муҳаммад бандаи Аллоҳ ва фиристодаи Ё ҳастам".	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❁ Абрешим ва ҳарир аз кафи дасти Паёмбар ❁ нармтар буд.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❁ Аллоҳ барои паёмбараш ❁ камоли ахлоқ ва табиатҳои нақӯро чамъ овард ва ба Ё илму фазл ва он чизе ки дар он наҷот, пирӯзӣ ва дар дунёву охират саодат аст, ато намуд, ки ба ягон нафари ҷаҳониён ато накардааст.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❁ Расулон Паёмбар ❁ нохонда аст, ки хонда ва навишта наметавонад ва Ёро муаллиме аз башар таълим надода аст.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

❁ Мутлақо беҳтарини аҳли замин аз рӯи насаб аст:  Юнус ибни Матто ❁  Муҳаммад ибни Абдуллоҳ ❁.

❁ Номҳои Ё ❁:  Ҳамашон сифатанд.  Номҳои маҳзанд, ки танҳо ифодаи шиноختан мекунад.  Аз сифатҳои Ё гирифта шудааст, ки муҷибӣ мадҳу камоли Ёст.  Ҳамагӣ.  Танҳо яқум ва сеюмаш.

❁ "Ахлоқи Ё Қуръон буд" яъне:  Барои ризои он розӣ мешуд.  Барои ғзаби он ғзаб мекард.  Ҳамагӣ.

❁ Халили Аллоҳ:  Иброҳим алайҳис салом.  Муҳаммад ❁ .  Ҳамагӣ.

❁ "Расулуллоҳ ❁ азҳаруллавлн буд" яъне:  Гандумӣ  сафед  саҳт сафед буд.

❁ Хушбӯтарини хушбӯӣ:  Мушк.  Арақи Паёмбар ❁.

❁ Паёмбар ❁ марбӯъ буд, яъне:  Миёнақад.  Қадбаланд.

❁ Мухри паёмбарияш ❁:  Дар байни шонаҳояш буд.  Монанди ҷасадаш буд.  Монанди тухми кабутар буд.  Ҳамагӣ.

Аллоҳ ихтиёр кард:	Кинона	Аз Бани Ҳошим	Исмоил	Аз Қурайш
Кинона аз насли	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Қурайш аз	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Бани Ҳошим	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Паёмбараш ❁ аз	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



Насаби ӯ	Номаш	Номи падараш	Номи бобояш	Падари бобояш	Пеш аз бобои болотар	Бобои олитар
Ҳошим	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Абдулмутталиб	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Абдуллоҳ	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Муҳаммад	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Исмоил	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Иброҳим	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Ҳар номро ба шарҳаш пайваст кун	Муҳаммад	Аҳмад	Оқиб	Сироч
Ҳамдгӯяндатарини мардум барои Парвардигораш	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Чизе ки бесӯзондан рушноӣ медиҳад	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Дорои хислатҳои зиёд, ки бар он таъриф мешавад	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Пас аз ӯ паёмбаре нест, пас ӯ ба монанди хотам аст	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Паёмбар буд:	Каф	Бӯй	Зиндагӣ	Халқ ва хулуқ	тарс
Беҳтарини мардум	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва нармтарини онҳо	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва хушбӯтарини онҳо	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва нектарини онҳо	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва саҳттарини онҳо	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



Паёмбар ﷺ буд:	Барои Аллоҳ таъоло	таомро	Барои худаш	садақа	ҳадия
Интиқом намегирифт	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва интиқом мегирифт	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва айб намегирифт	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва қабул мекард ва бар он подош меод	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва қабул намекард	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## Роҳнамоии ӯ

Роҳнамоии ӯ  дар либос, таом ва шароб	Маҳбуб- тарини рангҳо дар назди Паёмбар	Маҳбубтарини рангҳо дар назди Паёмбар  ранги сафед буд ва фармуд: "Ин беҳтарин либоси шумост, пас онро бипӯшед ва мурдагонатонро кафан кунед".
	Либоси ӯ	Либосе, ки муяссар мешуд, гоҳе аз пашм ва гоҳе аз пахта ва гоҳе аз катон. Вақте либосашро мепӯшид, ба тарафи рост мепӯшид.
	Миёнаравии ӯ  дар либос	Баъзе салаф гуфт: (Ду либоси шуҳратро, яъне либоси олій ва пастро макрӯҳ мешумориданд). Ва дар ҳадиси Ибни Умар разияллоҳу анҳумо: " <b>Касе либоси шуҳратро бипӯшад, Аллоҳ дар рӯзи қиёмат ӯро либоси зиллат мепӯшонад, сипас дар он оташ афтӯхта шавад</b> ", зеро вай ба пӯшидани он қасди кибр ва фахрро дошт, пас Аллоҳ вайро иқоб кард. Аз Ибни Умар разияллоҳу анҳумо инчунин ривоят аст, ки Паёмбар  фармуд: " <b>Касе либоси худро аз рӯи кибр бикашад ва дароз кунад, Аллоҳ дар рӯзи қиёмат ба вай назар намекунад</b> ".
	Таоми ӯ	Таоми бударо рад намекард ва таоми, ки набуд, худро ба таклиф намеандоخت. Ҳар чизи ҳалоле, ки ба ӯ пешниҳод мешуд, мехӯрд магар ки нафаш онро наменвисандид, пас онро беҳаром донистан тарк мекард. Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: " <b>Ҳаргиз таомеро эрод намегирифт, агар онро мехост, мехӯрд, вагарна онро тарк мекард</b> ". Ҳамонгуна ки хӯрдани сусморро тарк кард, вақте ки хӯрдани онро одат накарда буд.
	Сифати хӯрдани ӯ	-Бештари таомаш дар замин дар дастурхон гузошта мешуд. -Ба се ангушташ мехӯрд. -Ба такия намехӯрд. -Дар аввали таомаш номи Аллоҳ таъолоро мебуд ва дар охири таом Аллоҳро ҳамд мегуфт. -Ва ҳаргоҳ аз хӯрдани таом фориг мешуд, ангуштонашро мелесид.
	Шароби ӯ	-Бисёр вақт нишаста мехӯрд, балки аз рост нӯшидан сарзаниш кард ва ҷоиз будани он ба хотири узре, аз нишастан манъ мекунад. -Ҳаргоҳ менӯшид, бар касе ки дар тарафи росташ буд, меод ва агарчи дар тарафи чапаш аз он бузургтар мебуд.

Роҳнамоии ӯ дар никоҳ ва муошират

-Паёмбар фармуд: "Дар назди Ман аз дунёи шумо занон ва хушбӯй маҳбуб шудааст ва нури чашмони Ман дар намоз қарор дода шуда аст".

-Дар миёни занонаш дар шабгузаронӣ ва ҷо кардан ва нафақа додан тақсим мекард.

-Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: "Ҳаргоҳ Паёмбар қасди сафар мекард, дар байни занонаш қуръа меандоخت, пас саҳме кадоме аз онҳо хориҷ мешуд, бо вай сафар мекард ва барои боқиҳо чизе намекард".

-Ва бо ҳамсаронаш муошират ва рафтори нек дошт.

-Духтарони Ансорро ба назди Оиша разияллоҳу анҳо равон мекард, бо вай бозӣ мекарданд ва ҳаргоҳ чизе ки мехост, ки дар он тарсе набуд, вайро бар он мутобаат мекард.

-Дар оғуши Оиша разияллоҳу анҳо такия мекард ва Қуръон мехонд ва гоҳо дар ҳайз буд.

-Вақте ки ӯ дар ҳоли ҳайз буд, ӯро амр мекард, ки изор пӯшад, сипас дар канори ӯ мехобид.

-Ҷӯро бӯса мекард, дар ҳоле ки рӯзадор буд.

-Аз лутфу рафтори некӣ ӯ бо ҳамроҳи аҳлаш ин буд, ки ба вай имконияти бозӣ кардан меод ва дар сафар бо қадамҳо ду бор бо вай мусобиқа кард ва боре дар вақти аз хона баромаданишон якдигарро тела доданд.

-Ҳаргоҳ аз сафар бармегашт шабона ба назди аҳлаш дохил намешуд ва аз ин кор манъ мекард.

Роҳнамоии ӯ дар хоб ва огоҳӣ

-Паёмбар ҳаргоҳ ба ҷогаҳи хобаш барои хоб кардан мерафт, мефармуд: "Ба номи Ту, эй Аллоҳ зинда мешавам ва мемирам". Ва "ҳар шаб вақте ба ҷогаҳи хобаш дохил мешуд, ду кафи дасташро ҷамъ мекард, сипас дар онҳо медамид, пас дар онҳо (Қул хуваллоҳу аҳад) ва (Қул аъзузу бираббилфалақ) ва (Қул аъзузу бираббиннос)-ро мехонд, сипас ба андозаи тавоноияш дастонашро дар ҷасадаш мемолид. Аз сар ва чеҳрааш ибтидо мекард ва оне ки аз ҷасадаш пеш меомад, масҳ мекашид, ин амалро се бор такрор мекард". Ва "ҳаргоҳ қасди хоб кардан мехост, дасти росташро дар зери рухсорааш мегузошт, сипас мегуфт: "Эй Аллоҳ маро аз азобат дар рӯзе ки бандгонатро бармеангезӣ, ниғаҳ дор (Инро се бор такрор мекард)". Ва ҳаргоҳ аз хобаш мехест, мефармуд: "Ҳамд барои Аллоҳест, ки моро баъде ки миронид, зинда гардонид ва бозгашт ба сӯи Ҷуст". Сипас даҳонашро мисвок мекард.

-Дар аввали шаб мехобид ва дар охири шаб мехест ва гоҳо ба хоҷири манфиати мусалмонон дар аввали шаб бедор меистод.

-Чашмони Паёмбар хоб мекард ва қалбаш хоб намекард.

-Ҳаргоҳ Паёмбар мехобид, ӯро бедор намекарданд, то ки худаш бедор шавад.

-Хоби Паёмбар адлтарини хоб буд ва он беҳтарин хоб аст.



Роҳнамои ӯ дар муомалаҳои	<p>-Паёмбар ﷺ шухӣ мекард ва дар шухияш ҳақ мегуфт.</p> <p>-Паёмбар ﷺ хабарро пинҳон мекард ва дар пинҳон карданаши ҳақро мегуфт.</p> <p>-Паёмбар ﷺ машварат меод ва талаби машварат мекард.</p> <p>-Паёмбар ﷺ беморро айёдат мекард ва дар ҷаноза иштирок мекард ва даъватро иҷобат мекард ва ҳоҷати бевазан. Мискин ва заифро мебаровард.</p> <p>-Паёмбар ﷺ санои шеърро шунид ва бар он подош дод ва дар он шеър ҷузъи андаке аз ситоишҳои ӯ буд, аммо мадҳу ситоиши дигар мардум, пас бисёри он дурӯғ аст.</p> <p>-Паёмбар ﷺ наълашро бо дасташ духт ва либосашро порғӣ кард ва сателашро часпонд ва гусфандашро ҷушид ва либосашро тоза кар ва аҳлу ҳудашро хидмат кард ва ҳамроҳи онон дар бинои масҷид хиштро бардошт.</p> <p>-Паёмбар ﷺ гоҳе аз гуруснагӣ дар шикамаш санг баст ва гоҳе сер буд.</p> <p>-Паёмбар ﷺ меҳмондорӣ кард ва меҳмондорӣ карда шуд.</p> <p>-Паёмбар ﷺ аз байни сараш ва пушти қадамаш ва аз ду шоҳраги гардан ва шона ҳиҷомат кард.</p> <p>-Паёмбар ﷺ муолиҷа кар ва доғ монд ва худро доғ накард ва руқия хонд ва талаби руқия накард ва беморро аз чизе ки ўро озор меод, ҳимоя кард.</p> <p>-Паёмбар ﷺ дар муомала кардан беҳтарини мардум буд ва ҳаргоҳ қарз мегирифт, аз он хубтарро адо мекард.</p>
Роҳнамои ӯ дар роҳ рафтани	<p>Дар роҳ рафтан тезтарини мардум ва нектарину оромтарини онон буд.</p> <p>Дар роҳ рафтан аз ёронаш тезтар роҳ мерафт ва расидани онҳо ба ӯ душвор буд.</p> <p>Пои бараҳна ва пӯшида роҳ мерафт.</p> <p>Ёронаш разияллоҳу анҳум пешпеши ӯ мерафтанд ва ӯ дар пушти онҳо буд.</p> <p>ӯ бо ёронаш танҳо ва бо ҷамоат роҳ мерафт.</p>
Роҳнамои ӯ дар зикр кардан	<p>Паёмбар ﷺ дар зикри Аллоҳ азза ва ҷалла комилтарини мардум буд, балки ҳамаи суҳанаш дар зикри Аллоҳ ва он чизеро ки Аллоҳ дӯст меод, буд. Ва Паёмбар ﷺ ҳаргоҳ аз хоб бедор мешуд, ва ҳаргоҳ шуруъ ба намоз мекард ва ҳаргоҳ аз хонааш мебаромад ва ҳаргоҳ дохили масҷид мешуд ва дар вақти субҳу шом ва дар вақти либос пӯшидан ва ҳаргоҳ дохили манзил мешуд ё аз он хориҷ мешуд ва дар вақти хало дохил шудан ва пеш аз таҳорат кардан ва баъд аз он ва вақте азонро мешунид ва дар вақти дидани моҳ ва пеш аз хӯрдан ва баъд аз он ва дар вақти атса задан... Аллоҳро зикр мекард</p>

Суннатҳои фитрат ва масъалаҳои тобеъи он	Шуморидани суннатҳо	Паёмбар ﷺ фармуд: "Даҳ чиз аз фитрат аст, кӯтоҳ кардани мӯйлаб, гузоштани риш, об дар бини кардан, кӯтоҳ кардани нохунҳо, шустани бандҳои ангуштон, кандани мӯи зери бағал, тарошидани мӯи зери ноф, истинҷо бо об". Ва ровӣ даҳумро фаромуш карда аст.
	Бо тарафи рост сар кардан	Паёмбар ﷺ-ро дар пӯшидани пойафзолаш, шона карданаш, покияш, гирифтани ва ато каданаш бо дасти рост хушаш меомад. Дасти росташ барои таом, шароб ва покияш буд ва дасти чапаш барои хало ва монанди он аз дур кардани озору азият буд.
	Тарошидан	Роҳнамоии Паёмбар ﷺ дар тарошидани мӯи сар ин буд, ки ҳамаашро тарк мекард, ё ҳамаашро метарошид.
	Сивок	Паёмбар ﷺ сивокро дӯст медошт ва дар ҳоли берӯзадорӣ ва рӯзадорӣ мисвок мекард ва дар вақти аз хоб бедор шудан ва дар вақти вузӯ, намоз, даромадани манзил мисвок мекард. Ба चुби арок мисвок мекард.
	Хушбӯӣ	Паёмбар ﷺ бисёр хушбӯӣ мекард ва хушбӯиро дӯст медошт.
	Мӯйлаб ва риш	Паёмбар ﷺ фармуд: "Бо мушрикони муҳолифат кунед, ришҳоятонро гузоред ва мӯйлабҳоятонро кӯтоҳ кунед".
	Таъйини вақт	Анас разияллоҳу анҳу гуфт: "Паёмбар ﷺ барои мо дар кӯтоҳ кардани мӯйлаб ва нохунҳо вақт таъйин кард, ки онҳоро бештар аз чил шабонарӯз тарк накунем".
هدیه <input type="checkbox"/> في كلامه... Сухани ӯ ﷺ	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: "Расулulloҳ ﷺ монанди шумо пай дар пай сухан намегуфт, балки дар миёни суханони вай ҷудой буд, касе ки бо ӯ менишаст, суханонашро ёд мегирифт".</li> <li>-Бисёр вақт суханро се бор такрор мекард, то суханаш фаҳмида шавад ва ҳаргоҳ салом меод, се бор салом меод.</li> <li>-Беҳочат сухан намекард ва ба суханҳои пурмазмун сухан мекард.</li> <li>-Дар коре, ки ба ӯ даҳлат надошт, сухан намекард. Дар чизе ки умеди аҷру савоб дошт, сухан мекард.</li> <li>-Паёмбар ﷺ бадгуфтор набуд ва на ба такаллуф фаҳш мегуфт ва на дар бозорҳо овоз баланд мекард.</li> </ul>	



Роҳнамоии ӯ дар суҳанаш, хандаш, гирияш ва хутбааш	Хандаи ӯ	Ҳамаи хандаи Паёмбар ﷺ табассум буд, охири хандааш ин буд, ки дандонҳои курсияш намоён мешуд.
	Гирияи ӯ	-Паёмбар ﷺ бо бонг задан ва овози баланд гирия намекард ва локин чашмонаш пури ашк мешуд, то ки равон мешуд ва аз синааш овози чушидан шунида мешуд. -Гирияи Паёмбар ﷺ гоҳо аз рӯи раҳмат барои майит ва гоҳо аз рӯи тарсу шафқати умматаш буд ва гоҳо аз тарси Аллоҳ ва гоҳо дар вақти шунидани Қуръон буд.
	Хутбаи ӯ	-Паёмбар ﷺ бар замин ва бар болои минбар ва бар болои шутур хутба мекард. -Қобир разияллоҳу анҳу гуфт: "Паёмбар ﷺ ҳаргоҳ хутба мекард, чашмонаш сурх мешуд ва овозаш баланд мешуд ва саҳт ғзаб мекард, гӯё ки ӯ бимдиҳандаи лашкар бошад". -Паёмбар ﷺ хутбае намекард, магар ки онро ба ҳамди Аллоҳ шурӯъ мекард. -Паёмбар ﷺ мувофиқи ҳоҷати мухотабҳо ва манфиатҳои онҳо, хутба мекард.

## ИМТИҲОНИ ДУЮМ

савол	дуруст	хато
❖ Ҳаргоҳ либосашро мепӯшид ба росташ сар мекард.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Бештари таомаш дар замин дар дастурхон гузошта мешуд ва он хони ӯ буд.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Ҳаргоҳ аз сафар бармегашт, шабона ба назди аҳлаш дохил намешуд ва аз ин амал манъ мекард.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Паёмбар ﷺ гоҳо аз гуруснагӣ дар шикамаш санг мебаст ва гоҳо сер буд.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Паёмбар ﷺ муолиҷа кар ва доғ монд ва худро доғ накард ва руқия хонд ва талаби руқия накард.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Паёмбар ﷺ чизе аз амалҳое, ки ба васваса гирифтор шудагон мекунанд, намекард, яъне кашидани олати мардӣ, сина соф кардан, часту хез кардан, доштани ресмон, помонак (зина) баромадан, дар маҷрои пешоб пахта мондан, дар он об рехтан, пай дар пай онро хабар гирифтан ва монанди ин аз бидъати аҳли васвасаҳо.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Ба шарияти ҳанифияи меҳрубон фиристода шуд ва хилофи ин ду: Ширк ва ҳаромгардондани ҳалол аст.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Авлоди ӯ ﷺ ҳафто буд: Чаҳор писар ва се духтар.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Ҳамаи фарзандонаш аз Ҳадича разияллоху анҳо буд, аз дигар занонаш фарзанд надошт.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Ҳамаи фарзандонаш пеш аз ӯ Ҷавтиданд.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Хилоф нест, ки Паёмбар ﷺ вафот кард ва нух зан боқӣ гузошт: Оиша, Ҳафса, Зайнаб бинти Ҷаҳш, Умми Салама, Сафия, Умми Ҳабиба, Маймуна, Савда ва Чувайрия.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
❖ Аллоҳ ба воситаи Цибраил ба Ҳадича салом фиристод ва ин хусусият барои зане чуз ӯ дониста нашудааст.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



- ☛ Маҳбубтарини рангҳо дар назди Паёмбар ﷺ:  Сафед.  Сиёҳ.  Рангҳое, ки муяссар шавад.
- ☛ Либоси ӯ ﷺ:  Пашмӣ намепошид.  Пахта ва катон мепӯшид.  Либосе, ки муяссар мешуд.  Танҳо яқум ва дуюм.
- ☛ Либоси ӯ ﷺ:  Либоси қимат.  Либоси пастарзиш барои зуҳдаш.  Миёна.

- ☛ Паёмбар ﷺ Аллохро ёд мекард ва ҳамд мегуфт:  Дар аввали таомаш.  Дар охираш.  Дар аввалу охираш.
- ☛ Бисёр вақт Паёмбар ﷺ менӯшид:  Дар ҳоли нишаста.  Дар ҳоли ростӣ.  Ҳамагӣ.
- ☛ Паёмбар ﷺ фармуд: "Дар назди Ман аз дунёи шумо маҳбуб гардонда шуд":  Занон.  Хушбӯй.  Ҳамагӣ.
- ☛ Паёмбар ﷺ фармуд: "Нури чашмони Ман гардонида шуд дар":  Ҷаннат.  Намоз.  Ҳамагӣ.
- ☛ Ҳоли Паёмбар ﷺ бо занонаш:  Муоширати нек.  Рафтори нек.  Ҳамагӣ.
- ☛ Анас разияллоҳу анҳу гуфт: "Паёмбар ﷺ барои мо дар кӯтоҳ кардани мӯйлаб ва нохунҳо вақт таъйин кард, ки онҳоро бештар (...) як шабонарӯз:  Си рӯз.  Чил рӯз.  Панҷоҳ рӯз.
- ☛ Роҳнамоии Паёмбар ﷺ дар тарошидани мӯи сар:  Баъзеашро метарошид ва баъзеашро мегузошт.  Ҳамаашро тарк мекард ё ҳамаашро метарошид.
- ☛ Паёмбар ﷺ мисвокро дӯст медошт ва мисвок мекард:  Дар вақти ғайри рӯзадорӣ.  Дар вақти рӯзадорӣ.  Ҳамавақт.
- ☛ Хандаи ӯ ﷺ:  Ҳамааш табассум буд.  Бештараш табассум буд.
- ☛ Паёмбар ﷺ фиристода шуд:  Ба сӯи ҳамаи мардум.  Ба сӯи чинну инсон.
- ☛ Беҳтарини духтарони ӯ ﷺ ба таври мутлақ:  Ҳамааш  Фотима  Зайнаб аст.
- ☛ Бар Паёмбар ﷺ бар либоси болопӯши зане чуз вай ваҳй нозил нашуд:  Ҳафса  Умми Салама  Оиша.

Паёмбар ﷺ	ҷаноза	даъват	дар баровардани ҳоҷати бевазан, мискин ва заиф	бемор
Аёдат мекард	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ҳозир мешуд	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Иҷобат мекард	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Мерафт	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



Амалҳои ӯ ❁:	гусфан- дашро	хиштро дар бинои масҷид	либосашро бо дасташ	наълашро бо дасташ	худ ва аҳалашро
Медӯхт	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Поргӣ мекард	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Мечушид	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Хидмат мекард	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Мебардошт	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Суннатҳои фитрат:	нохун	бағал	Мӯи зери ноф	риш	мӯйлаб
Кӯтоҳ кардан	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Гузоштан	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Кӯтоҳ кардан	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Кандан	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Тарошидан	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Ҳидояти ӯ ❁ дар таом хӯрдан	набуд	чуз ин ки онро мехӯрд	Онро беҳаром гуфтан тарк мекард	мавҷуд
Рад намекард	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Худро ба таклиф намеандохт	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Чизе аз ҳалол ба ӯ дода мешуд	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Магар ки онро намеписандид	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



Паёмбар ﷺ буд:	тамом мекард	хўрдан буд	ба як ангушт	ба панҷ ангушт ва ба роҳат меҳўрад	се
Ба ангуштонаш меҳўрд	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Онҳоро мелесид	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Он беҳтарин	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Мутакаббир меҳўрад	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва ҳарису тамаъкор меҳўрад	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

## ХУСУСИЯТҲОИ Ӯ

<b>АЗ ХУСУСИЯТҲОИ Ӯ</b>	<b>Ба дини Исломи осон фиристода шуд</b>	Ибни Қайим раҳимахуллоҳ гуфт: (Миёни ҳанифия ва осону бахшанда будани он ҷамъовард, пас он дар Тавҳид ҳанифӣ аст, дар ахлоқ осону бахшанда ва зидди ин ду ширк ва ҳаром гардондани ҳалол аст).
	<b>Ба сӯи инсон чин фиристода шуд</b>	Паёмбар фармуд: "Паёмбар хос дар қавмаш фиристода мешуд ва Ман ба сӯи ҳамаи мардум фиристода шудам".
	<b>Китоб ва даъвати Ӯ</b>	Аллоҳу субҳонаҳу ва таъоло фармуд: "Алиф, лом, ро ин (Қуръон) китобест, ки бар Ту нозил кардем, то мардумро ба фармони Парвардигорашон аз торикиҳо ба сӯи рушноӣ барорӣ, ба сӯи роҳи (Аллоҳи) пирузманди ситуда". (Иброҳим: 1)
	<b>Мӯъҷизаҳои Ӯ</b>	Бузургтарин мӯъҷизаҳои Ӯ Қуръон аст. Мӯъҷизае барои расулон ва паёмбарони пеш аз Ӯ дода нашуда буд, магар ки барои Паёмбар аз он насибе буд.
	<b>Дӯст доштани Ӯ дин аст</b>	Паёмбар фармуд: "Яке аз шумо имон намеорад, то ки Ман дар наздаш аз фарзандаш ва падараш ва ҳамаи мардум маҳбубтар бошам".
	<b>Ҳукми бадбинандаи Ӯ</b>	Кофири куфри акбар аст. Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло фармуд: "Албатта душмани Ту бенасл ва беақиб аст". (Сураи Кавсар, ояти: 3)
	<b>Халил</b>	Паёмбар фармуд: "Аллоҳ Маро халил гирифт, ҳамонгуна ки Иброҳимро халил гирифта буд".
	<b>Яке аз увдулазм аст</b>	Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло фармуд: "Чун аз паёмбарон аҳди эшонро гирифтем ва аз Ту ва аз Нуҳ ва Иброҳим ва Мусо ва Исо писари Марям гирифтем". (Аҳзоб: 7)
	<b>Илми Ӯ</b>	Паёмбар фармуд: "Ман донотарини шумо ба Аллоҳ ҳас-там". Аллоҳ азза ва ҷалла фармуд: "Бигӯ: Ман намегӯям, ки хазинаҳои Аллоҳ назди Ман аст ва ғайб намедонам ва ба шумо намегӯям, ки Ман фариштаам".



<b>АЗ ХУСУСИЯТҲОИ ӯ</b>	<b>Ҳукми итоаткунанда ва хилофкунандаи ӯ</b>	Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло фармуд: "Бигӯ: Агар Аллоҳро дӯст медоред, пас аз Ман пайравӣ кунед, то Аллоҳ шуморо дӯс бидорад ва гуноҳонатонро бароятон биомурзад". (Сураи Оли Имрон, ояти: 31) Ва фармуд: "Ва суст нашавед ва андӯҳгин нашавед ва шумо бартар ҳастаед, агар мӯъмин бошед". (Сураи Оли Имрон, ояти: 139) Ва Паёмбар ﷺ фармуд: "Ҳамаатон дохили Ҷаннат мешавед, магар касе ки нахоҳад", гуфтанд: Эй Расулulloҳ, кӣ намехоҳад? Фармуд: "Касе Маро итоат кард, дохили Ҷаннат шавад ва касе ки Маро бефармонӣ кард, пас дохил шудани Ҷаннатро нахостааст". Ва Паёмбар ﷺ фармуд: "Хорию зиллат бар касе ки амри Маро муҳолифат мекунад, гардонда шудааст".
	<b>Уммати ӯ</b>	Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло фармуд: "Шумо беҳтарин уммате ҳастед, ки барои мардум падидор шудаед, амри ба маъруф мекунад ва наҳй аз мункар менамояд ва ба Аллоҳ имон доред". (сураи Оли Имрон, ояти: 110) Паёмбар ﷺ фармуд: "Савганд ба Зоте ки ҷони Ман дар дасти ӯст, ҳароина Ман тамаъ дорам, ки нисфи аҳли Ҷаннат бошед".
	<b>Шаҳри ӯ</b>	Шаҳри ӯ ﷺ Макка аст, Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло фармуд: "Ба рости нахустин Хонае, ки барои (ибодати) мардум қарор дода шуда ҳамон аст, ки дар Макка аст, ки пурбаракат (ва сабаби) ҳидояти ҷаҳониён аст. Дар он нишонаҳои равшан (аз ҷумла) Мақоми Иброҳим аст ва ҳар кас дохили он (Ҳаром) шуд дар амон хоҳад буд. Ва барои Аллоҳ ҳаҷчи (Хонаи Каъба) бар мардум воҷиб аст, (албатта) касоне ки тавоноии рафтан ба сӯи он доранд, ва ҳар кас куфр варзад бешак Аллоҳ аз ҷаҳониён бениз аст". (Сураи Оли Имрон, ояти: 96-97) Ва Макка шаҳри Ҳаром аст, Паёмбар ﷺ фармуд: "Аллоҳ ин шаҳро аз рӯзе ки осмонҳо ва заминро офарид, ҳаром гардонид, пас он ба ҳаром гардондани Аллоҳ ҳаром аст". Ва он то рӯзи қиёмат шаҳри мусалмонон аст, Паёмбар ﷺ фармуд: "Баъди кушодани Макка ҳиҷрат нест".
	<b>Қиблаи ӯ</b>	Қиблаи ӯ ﷺ ба сӯи Каъба аст ва пеш аз ин ба сӯи Байтулмуқаддас буд, Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло фармуд: "Ба таҳқиқ Мо гардондани рӯи Туро ба (сӯи) осмон мебинем, акнун Туро (ба сӯи) қиблае, ки ба он хушнуд шавӣ, боз мегардонем, пас рӯи худро ба сӯи масҷиди Ҳаром кун ва ҳарҷо бошед рӯи худро ба сӯи он бигардонед". (Сураи Бақара, ояти: 144) Ва масҷиди Ҳаром аввалин масҷидест, ки дар замин бино карда шудааст. Абӯзар разияллоҳу анҳу гуфт: "Ман Расулulloҳ ﷺ аз аввалин масҷиде ки дар замин бино шуда буд, пурсидам. Пас фармуд: "Масҷиди Ҳаром аст". Ва Паёмбар ﷺ фармуд: "Касе ба ин Хона ояд, пас бо ҳамсараш ҳамхобагӣ накунад ва гуноҳ накунад, монанди рӯзе ки модараш ӯро таваллуд кардааст, бозгардад".



**АЗ ХУСУСИЯТҲОИ ӯ**

**Қиблаи ӯ**

Паёмбар ﷺ фармуд: "Намоз дар масҷиди Ҳаром аҷри сад ҳазор намоз дар дигар масҷидҳоро дорад ва намоз дар масҷиди Ман аҷри ҳазор намозро дорад ва дар Байтулмуқаддас аҷри пансад намозро дорад".

Паёмбар ﷺ фармуд: "Бори сафар баста намешавад, магар ба сӯи се масҷид: Масҷиди Ҳаром, масҷиди Ман ва масҷиди Ақсо".

Ва Паёмбар ﷺ фармуд: "Ҳаргоҳ барои қазои ҳоҷат омадед, пас рӯ ва пушт ба сӯи қибла накунед ва локин тарафи шарқ ё ғарб рӯ оред".

## ХЕШОВАНДОН ВА ҲАМСАРОНИ Ў

<b>Ў</b> ҳафт фарзанд дошт: Се писар ва чаҳор духтар	(1) Қосим, кунияти Паёмбар ﷺ ба ин писараш буд		(2) Зайнаб разияллоҳу анҳо.	
	(3) Руқайя разияллоҳу анҳо.		(4) Умми Кулсум разияллоҳу анҳо.	
	(5) Фотима разияллоҳу анҳо.		(6) Абдуллоҳ ва ба Тайиб ва Тоҳир лақаб гузошта шуда буд	
	(7) Иброҳим ва ў фарзанди Морияи Қибтия, канизи Паёмбар ﷺ аст ва боқии фарзандони Ў ﷺ аз Ҳадича разияллоҳу анҳо аст, аз дигар занонаш барои Ў ﷺ фарзанде ба дунё наомад.			
	Ҳамаи фарзандони Ў ﷺ пеш аз Ў вафот карданд чуз Фотима разияллоҳу анҳо. Пас Фотима баъд аз вафоти Ў шаш моҳ баъд вафот кард. Пас Аллоҳ дараҷаҳои ўро барои сабр ва умеди аҷр карданаши бардошт, ки ба сабаби он бар занони ҷаҳониён бартарӣ ёфт ва мутлақо Фотима беҳтарини духтаронаш буд.			
	<b>Ў</b> ёздаҳ амак дошт	(1) Сайиди шаҳидон Ҳамза ﷺ.		(2) Аббос ﷺ.
(3) Абӯтолиб, номаш Абдуманоф аст.		(4) Абӯлаҳаб, номаш Абдул-уззо аст.		
(5) Зубайр.		(6) Абдулкаъба.	(7) Муқаввим.	(8) Зирор
(9) Қусам.		(10) Муғира ва лақабаш Ҳаҷл аст.		(11) Ғайдоқ, номаш Мусъаб аст.
Амакиҳои Паёмбар ﷺ чуз Ҳамза ва Аббос разияллоҳу анҳумо Ислом наоварданд.				



Шаш амма дошт	(1)Сафия, модари Зубайр ибни Аввом ﷺ аст.	(2) Умми Ҳақим ал-Байзо.	
	(3) Отика .	(4) Барра.	(5) Арво.
Ҳамсарони Ҷ. Ҳ. Ҷ. З. Сод. Х. Р. С. М. Айн. Ҳо.	حز	(Ҳо)-Ҳафса бинти Умар ибни Хаттоб разияллоҳу анҳо. (Ҷ)-Ҷувайрия бинти Ҳорис разияллоҳу анҳо. (З)-Зайнаб бинти Ҷаҳш разияллоҳу анҳо + Зайнаб бинти Ҳузайма разияллоҳу анҳо.	
	صخر	(Сод)-Сафия бинти Ҳуяй ибни Ахтаб разияллоҳу анҳо. (Х)-Ҳадича бинти Ҳувайлид разияллоҳу анҳо. (Р)-Умм Ҳабиба Рамла бинти Абӯсуфён разияллоҳу анҳо.	
	سمعه	(Син)-Савда бинти Замъа разияллоҳу анҳо. (М)-Маймуна бинти Ҳорис разияллоҳу анҳо. (Айн)-Оиша бинти Абӯбакр разияллоҳу анҳо. (Ҳо)-Умми Салама Ҳинд бинти Абӯумайя разияллоҳу анҳо.	
Ҳадича разияллоҳу анҳо	Нахустин ҳамсарони Ҷ. Ҳ. Ҷ. Ҳадича бинти Ҳувайлиди Қурашии Асадӣ разияллоҳу анҳост. Паёмбар ﷺ бо вай пеш аз нубувват издивоҷ кард, дар ҳоле ки вай чил сола буд. Бар болои вай зан нагирифт, то ки вафот кард. Ҳамаи фарзандонаш ба ҷуз Иброҳим аз вай аст. Вай Паёмбар ﷺ ро дар нубувват кумак кард ва бо ӯ чиҳод кард ва ба нафсу молаш ӯро ёрӣ дод ва Аллоҳ ба воситаи Ҷибраил алайҳис салом ба вай салом фиристод ва ин махсуси вай аст, ки барои зане ҷуз вай нест. Се сол пеш аз ҳиҷрат вафот кард.		
Савда разияллоҳу анҳо.	Паёмбар ﷺ чанд рӯз баъди вафоти Ҳадича разияллоҳу анҳо бо Савда бинти Замъаи Қурашӣ разияллоҳу анҳо издивоҷ кард. Ва Савда ҳамон занест, ки рӯзи навбаташро ба Оиша разияллоҳу анҳо бахшида буд.		



<p><b>ОИША</b> разияллоҳу анҳо</p>	<p>Паёмбар ﷺ баъди Савда бо Умми Абдуллоҳ Оишаи Сиддиқа бинти Сиддик, покгардондашуда аз болои ҳафт осмон, маҳбубаи Расулуллоҳ ﷺ, ўро фаришта бар Паёмбар ﷺ пеш аз издивоҷаш дар порчаи абрешимӣ пешниҳод карда гуфт: "Ин ҳамсари Ту аст". Паёмбар ﷺ бо ў дар моҳи шаввол издивоҷ кард ва умраш шашсола буд ва дар моҳи шавволи соли якуми ҳичрӣ бо ў хонадорӣ кард ва умраш дар он вақт нуҳсола буд. Ҷуз ў бо духтаре издивоҷ накарда аст. Ва ваҳй бар Паёмбар ﷺ дар чодари зане ҷуз ў нозил нашуда аст. Оиша разияллоҳу анҳо маҳбубтарини халқ дар назди Ў ﷺ буд ва узри ў аз осмон нозил шуд. Уммат бар куфри туҳматкунандаи ў иттифоқ кардаанд. Ў хирадмандтарину донотарини занонаш буд, балки мутлақо хирадмандтарину донотарини занони уммат буд. Саҳобাগони бузурги Паёмбар ﷺ ба қавли ў бозмегаштанд ва аз ў фатво мепурсиданд.</p>
<p><b>Ҳафса</b> разияллоҳу анҳо</p>	<p>Сипас Паёмбар ﷺ бо Ҳафса бинти Умар ибни Хаттоб разияллоҳу анҳумо издивоҷ кард. Бо ҳамсари аввалааш Хунайс ибни Ҳузофаи Саҳмӣ разияллоҳу анҳо Ислом оварда буд ва ҳамроҳи ў ба Мадина ҳичрат карда буд, сипас ў баъди ғазваи Уҳуд фавтид, пас Расулуллоҳ ﷺ бо ў издивоҷ кард.</p>
<p><b>Зайнаб бинти Ҳузайма</b> разияллоҳу анҳо</p>	<p>Сипас бо Зайнаб бинти Ҳузайма ибни Ҳориси ал-Қайсия разияллоҳу анҳо аз Бани Ҳилол ибни Омир издивоҷ кард ва ду моҳ пас аз издивоҷ дар назди Ў ﷺ вафот кард. Ў зане буд, ки Уммулмасокин гуфта мешуд.</p>
<p><b>Умми Салама</b> разияллоҳу анҳо</p>	<p>Сипас бо Умми Салама Ҳинд бинти Абӯумайяи Қурашии Махзумӣ разияллоҳу анҳо ва номи Абӯумайя Ҳузайфа ибни Муғира аст. Ў аз ҳамсаронаш охирон вафот кард, соли шасту дуҷуми ҳичрӣ вафот кард.</p>
<p><b>Ҷувайрия</b> разияллоҳу анҳо</p>	<p>Ва бо Ҷувайрия бинти Ҳорис ибни Абӯзирори Мусталиқия разияллоҳу анҳо издивоҷ кард. Аз асирони Бани Мусталиқ буд, назди Паёмбар ﷺ омад, аз Ў бар адои қарордодаш барои озодияш кумак намояд, пас маблағи қарордодаи ўро пардохт кард ва бо ў издивоҷ кард.</p>



<p><b>Зайнаб бинти Чаҳш</b> разияллоҳу анҳо</p>	<p>Сипас бо Зайнаб бинти Чаҳш аз Бани Асад ибни Хузаймия разияллоҳу анҳо издивоҷ кард ва вай духтари аммааш Умайма буд. Ва дар шаъни ӯ фармудаи ӯ таъоло нозил шуд: "Пас чун Зайд аз ӯ ҳоҷати худ бигузорад (ва талоқаш дод) ӯро ба издивоҷи Ту даровардем". (сураи Аҳзоб, ояти: 37) Бар ин бар соири ҳамсарони Паёмбар ﷺ фаҳр мекард ва мегуфт: "Шуморо хонағиҳоятон ба шавҳар доданд ва маро Аллоҳ аз болои ҳафт осмон издивоҷ кунонд". Аз хусусиятҳои ӯ ин аст, ки Аллоҳ субҳонаҳу ва таъоло валии ӯ буд, ки ӯро бо Расулаш ﷺ аз болои ҳафт осмонаш издивоҷ кунонд ва дар аввали хилофати Умар ибни Хаттоб разияллоҳу анҳо вафот кард. Аввал ҳамсари Зайд ибни Ҳориса разияллоҳу анҳо буд. Ва Расулulloҳ ﷺ ӯро писархон гирифта буд, пас вақте Зайд ӯро талоқ дод, Аллоҳ таъоло ӯро ба издивоҷи Паёмбар ﷺ даровард, то умматаш дар никоҳи ҳамсарони касоне ки онҳоро писархон гирифтаанд, иқтидо кунанд.</p>
<p><b>Умми Ҳабиба</b> разияллоҳу анҳо</p>	<p>Сипас бо Умми Ҳабиба разияллоҳу анҳо издивоҷ кард ва номи ӯ Рамла бинти Абӯсуфён Саҳр ибни Ҳарби Қурашии Умави аст. Бо ӯ издивоҷ кард дар ҳоле ки ӯ дар шаҳри Ҳабаша муҳочир буд ва аз тарафи ӯ Наҷошӣ чорсад динор маҳр пардохт ва аз онҳо ба назди Паёмбар ﷺ оварда шуд ва дар рӯзҳои хилофати бародараш Муовия разияллоҳу анҳо вафот кард.</p>
<p><b>Сафия</b> разияллоҳу анҳо</p>	<p>Ва бо Сафия бинти Хуяй ибни Ахтаб сайиди Бани Назир аз фарзанди Ҳорун ибни Имрон бародари Мусо издивоҷ кард, пас ӯ разияллоҳу анҳо духтари паёмбар ва ҳамсари Паёмбар ва аз зеботарини занони олам буд. Аз асирон барои ӯ каниз гашта буд, пас ӯро озод кард ва маҳри ӯро озодияш қарор дод, пас ин суннат гашт.</p>
<p><b>Маймуна</b> разияллоҳу анҳо</p>	<p>Сипас бо Маймуна бинти Ҳориси Ҳилолӣ разияллоҳу анҳо издивоҷ кард ва ӯ охирон занест, ки бо вай издивоҷ кард. Бо ӯ дар Макка дар қазои умра, баъд аз ҳалол шудан аз эҳроми умра издивоҷ кард.</p>
<p>Хилофе нест, ки Паёмбар ﷺ пас аз худ нуҳ зан гузошт ва баъд аз вафоташ аввалин ҳамсараш Зайнаб бинти Чаҳш разияллоҳу анҳо соли бистум ба ӯ ﷺ пайваст ва охирон ҳамсараш аз рӯи вафот Умми Салама разияллоҳу анҳо буд, ӯ соли шасту дуюм дар вақти хилофати Язид ибни Муовия вафот кард.</p>	



ТАРҶУМАИ  
ҲОЛИ ӯ 



## БОБИ ЯКУМ: ПЕШ АЗ НУБУВВАТ

Таваллуди ӯ	Паёмбар соли Фил рӯзи душанбе, дар моҳи рабиъулаввал 53 сол пеш аз ҳичрат мувофиқ ба 571 мелодӣ ба дунё омад, амри Фил ва ҳабс кардани Аллоҳ азза ва ҷалла онро ҳадияе буд, ки Аллоҳ аза ва ҷалла ба Паёмбараш ва Хонааш пешниҳод намуд.		
Падараш	Абдуллоҳ ибни Абдулмутталиб, Расулulloҳ дар батни модараш буд, ки падараш вафот кард, пас ӯ ятим ба дунё омад.		
Модараш	Омина бинти Ваҳб аз Бани Зуҳра бад. Паёмбар ҳафтсолагиро пура накарда буд, ки модараш вафот кард.		
Кафолати ӯ	Баъди вафоти модараш ӯро бобояш Абдулмутталиб ба кафолат гирифт, сипас вафот кард ва Расулulloҳ қариб ҳашт сол дошт. Сипас ӯро амаки ҳамхунаш Абӯтолиб ба кафолат гирифт ва номи ӯ Абдуманоф буд.		
ШИРДИҲАНДАГОНИ ӯ	Сувайба	Каниси озодкардаи Абӯлаҳаб ва ҳамроҳи ӯ Абӯсалама Абдуллоҳ ибни Абдуласади Махзумӣ разияллоху анхуро ба шири писараш Масруҳ шир дод. Ва ҳамроҳи онон амакаш Ҳамза ибни Абдулмутталиб разияллоху анхуро шир дода буд.	
	Ҳалимаи Саъдия	Паёмбар-ро ба шири писараш Абдуллоҳ бародари Унайса ва Ҷузума ( вай Шайма аст) фарзандони Ҳорис ибни Абдуллозо ибни Рифоъаи Саъдӣ шир дод. Ва ҳамроҳи ӯ писари амакаш Абӯсуфён ибни Ҳорис ибни Абдулмутталиб разияллоху анхуро шир дода буд.	
ДОЯҲОИ ӯ	Модараш Омина	Сувайба каниси озодкардаи Абӯлаҳаб	Ҳалима бинти Абӯзуайби Саъдия
	Шайма	Духтари Ҳалимаи Саъдия ва хоҳари разоъии Паёмбар . ӯ дар гурӯҳи Ҳавозин назди Паёмбар омад, пас аз рӯи риоя кардани ҳаққи вай, барои вай чодарашро паҳн кард ва бар болои он вайро шинонд.	



<p style="text-align: center;"><b>ДОЯҲОИ Ӯ</b></p>	<p style="text-align: center;">Умму Айман</p>	<p>Баракаи Ҳабашӣ разияллоҳу анҳо, Паёмбар ﷺ ӯро аз падараш мерос бурда буд ва дояш буд. Ӯро Паёмбар ﷺ ба дӯстдоштааш Зайд ибни Ҳориса ؓ ба зани дод. Барои ӯ Усома ибни Зайд ؓ-ро ба дунё овард.</p> <p>Абӯбакр ва Умар разияллоҳу анҳумо баъди вафоти Паёмбар ﷺ ба назди вай даромаданд, дар ҳоле ки вай гирия мекард, пас барояш гуфтанд: Чаро гирия мекуни? Он чи дар назди Аллоҳ аст, барои Расулаш ﷺ беҳтар аст? Пас гуфт: Ман медонам, ки он чи дар назди Аллоҳ аст барои Расулаш ﷺ беҳтар аст ва Расулуллоҳ ﷺ ба сӯи чизе ки барои Ӯ беҳтар аст рафта аст ва локин ман гирия мекунам, зеро ки омадани ваҳй аз осмон қатъ шуд!! Ононро бар гирия кардан барангехт, пас онон ؓ ҳамроҳи вай гирия карданд.</p>
<p style="text-align: center;">Амали Ӯ</p>	<p>Паёмбар ﷺ чупони кард ва ин сабаб дар сабр ва раҳмати Ӯ ﷺ бар заифон ва риояи онон гашт. Паёмбар ﷺ фармуд: "<b>Аллоҳ ҳеч паёмбареро нафиристод, магар ки чупонӣ кард</b>". Пас ёронаш гуфтанд: Ту низ чаронидай? Фармуд: "<b>Оре, дар муқобили чанд қирот гусфандони аҳли Маккаро мечаронидам</b>".</p>	
<p style="text-align: center;">Тичорат ва издивоҷи Ӯ</p>	<p>Ҳангоме ки Паёмбар ﷺ биступанҷсола шуд барои тичорат ба сӯи Шом рафт, пас дар Бусро расид, сипас баргашт. Баъди баргаштанаш бо Ҳадиҷа бинти Хувайлид разияллоҳу анҳо издивоҷ кард ва Ӯ якумин ҳамсараш буд.</p>	
<p style="text-align: center;">Соҳтани Каъба</p>	<p>Вақте Паёмбар ﷺ 35 сола шуд, хонаи Каъба вайрон шуд, пас Қурайш барои аз нав бино кардани он қоим шуданд, хонадони Қурайш Каъбаро дар миёни худ тақсим карданд ва ҳар кадоми онҳо гушае аз онро гирифт, пас вақте сохтумони бино дар тарафи Ҳачаруласвад расид ихтилоф карданд, ки онро дар чояшро мегузорад. Чор панҷ рӯз дар ин ихтилоф истоданд, сипас иттифоқ карданд, ки аввалин касе ки аз дари масҷид дарояд, дар байнашон қазоват мекунад, пас Паёмбар ﷺ аввалин шуда аз дари масҷид даромад, пас Ӯро дар байни худ довар гирифтанд. Амр кард, ки чодаре оранд ва сангро дар он гузошт, сипас ҳар қабилае аз гушае аз он чодар бардоштанд, то ки дар ҷои он расиданд, пас Паёмбар ﷺ онро ба дасташ дар ҷояш гузошт.</p>	
<p style="text-align: center;">Гӯшанишини Ӯ</p>	<p>Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: "Барояш гӯшанишинӣ маҳбуб гардонида шуд ва дар ғори Ҳиро хилват мекард ва дар онҷо ибодат мекард ва чанд шабро дар онҷо сипари мекард". Ва бутҳову дини қавмаш бар Ӯ бад гардонида шуд, пас ягон чиз дар наздаш аз он баддидатар набуд.</p>	

## БОБИ ДУЮМ: ИБТИДОИ ВАҲӢ

Ҳангоме ки Паёмбар ❁ чилсолагиро пура кард, бар ӯ нури нубувват дурахшид ва Аллоҳ таъоло ӯро дар рӯзи душанбе ба рисолаташ икром кард.

### ПАЁМБАРИИ Ӯ ❁

Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: "Аввалин чизе аз ваҳӣ, ки ба Расулulloҳ ❁ оғоз шуд, дидани хобҳои рост буд. Ҳеҷ хоберо наметод, магар ин ки монанди дамидани субҳ меомад. Пастар барояш гӯшанишинӣ маҳбуб гардонда шуд ва дар ғори Ҳиро хилват мекард ва дар онҷо ибодат мекард ва чанд шабро дар онҷо сипари мекард. Пеш аз он ки ба пеши аҳли хонаи худ биёяд, барои он туша мегирифт, сипас ба сӯи Хадича бармегашт ва барои ҳамонқадар шабурӯзҳо туша мегирифт, то ки барояш ҳақ омад, дар ҳоле ки ӯ дар ғори Ҳиро буд. Пас малоика ба наздаш омад ва гуфт: Бихон. Ӯ гуфт: Ман хонанда нестам. Фармуд: Пас Маро гирифт ва фишор дод, то он ки тоқати бардошти Ман ба охир расид. Сипас Маро раҳо кард ва гуфт: Бихон! Гуфтам: Ман хонанда нестам. Пас Маро гирифт ва бори дуввум фишор дод, то он ки тоқати бардошти Ман ба охир расид. Пас Маро раҳо кард ва гуфт: Бихон! Ман гуфтам, ки хонанда нестам. Пас Маро гирифт ва бори сеюм фишор дод, то ки тоқати бардошти Ман ба охир расид. Пас Маро раҳо кард ва гуфт: (Бихон ба номи Парвардигорат он ки пайдо карда аст, инсонро аз хуни баста пайдо кард. Бихон ва Парвардигори Ту Карим ва бузургтар аст, он ки инсонро ба қалам таълим дод ва инсонро таълим дод он чиро ки наметодонист). Расулulloҳ ❁ ба ин калимаҳо баргашт, дар ҳоле ки дили ӯ меларзид ва ба назди Хадича даромад ва гуфт: Маро бипечед-Маро бипечед. Пас ӯро печониданд, то он ки тарси ӯ рафт ва ба Хадича гуфт ва ӯро аз он чи гузашта буд, хабар дод (ва фармуд) ҳароина бар нафси худ тарсидам. Хадича ба вай гуфт: Не, ҳаргиз инчунин нахоҳад буд, савганд ба Аллоҳ ҳаргиз Туро Аллоҳ расво нахоҳад кард, зеро Ту бо хешовандон рафтуомад мекунӣ, амонатро адо ме-кунӣ ва мушкилоти бенавоёнро баратарф мекунӣ ва касбу тиҷорат мекунӣ (ё фақиронро нафъ мерасонӣ) ва меҳмонро меҳмоннавозӣ мекунӣ ва мардумро дар ҳодисаҳои табиғӣ ҳамкорӣ мекунӣ. Пас Хадича Паёмбар ❁-ро ба назди Варақа ибни Навфал ибни Асад ибни Абдулуззо писари амаки Хадича бурд. Ӯ дар замони чоҳилият насронӣ шуда буд ва ба ибронӣ менавист, пас Инчилро ба ибронӣ он қадаре ки Аллоҳ хост менавишт ва пиронсол буду кур шуда буд. Хадича гуфт: Эӣ писари амак аз бародарзодаат бишна. Варақа гуфт: Эӣ бародарзодаи ман чӣ чиз рух додааст? Расулulloҳ ❁ ӯро аз тамоми воқеа хабар дод. Варақа гуфт: Ин фариштаест, ки Аллоҳ бар Мусо фиристода буд, эӣ кош ман дар он вақт чавон будам, эӣ кош ман дар он вақт зинда бошам, ҳангоме ки Туро қавмат аз Макка берун мекунам. Расулulloҳ ❁ гуфт: Оё Маро аз Макка берун мекунам? Гуфт: Оре, ҳаргиз ҳеҷ кас наовардааст он чиро ки Ту овардаӣ, магар ин ки бо ӯ душманӣ карда шудааст. Агар дар он рӯз зинда будам, ҳатман Туро ба тамоми нерӯям ёрӣ медиҳам. Сипас Варақа вафот кард ва ваҳӣ бозистод". Паёмбар ❁ фармуд: "Вақте ки Ман роҳ мерафтам аз сӯи осмон садоеро шунидам, чашмонамро ба сӯи осмон бардоштам, ногоҳ фариштаеро, ки дар Ҳиро ба наздам омада буд, дидам, ки дар миёни осмон ва замин дар курсие нишаста аст, аз ӯ тарсидам, пас ба



<p><b>ПАЁМБА-РИИ Ӯ</b></p>	<p>назди аҳли худ омадам ва гуфтам: Маро бипечед, Маро бипечед. Пас Аллоҳ таъоло нозил кард: "<b>Эй марди ба чома печида бархез ва бим деҳ</b>" то фармудааш "<b>ва аз ширк худро пок дор</b>". (Сураи Муддассир) Баъд нузули ваҳй гарм шуду пай дар пай омадан гирифт.</p>	
	<p>(1) Хоби рост.</p>	<p>Ибтидои ваҳйи Ӯ хоби рост буд. Оиша разияллоху анҳо гуфт: "Ҳеч хоbero намедид, магар ин ки монанди дамидани субҳ меомад".</p>
<p>(2) Дар қалбаш андохтан</p>	<p>Ва фаришта дар қалби Ӯ илқо мекард ва фариштаро намедид. Паёмбар фармуд: "Ҳароина Ҷибраил дар қалби Ман дамид ва Маро хабар дод, ки ...".</p>	
<p>(3) Монанд шудани малак</p>	<p>Паёмбар фармуд: "Гоҳо малоика ба сурати мард меояд, пас бо Ман сухан мекунад ва Ман ёд мегирам он чиро ки ба Ман мегӯяд". Дар ин мартаба гоҳо саҳобагон малакро медиданд.</p>	
<p>(4) Овози зангула</p>	<p>Паёмбар фармуд: "Гоҳо монанди овози зангула меояд, ки ингуна ваҳй бар Ман сахтгарин ваҳй аст, ки меояд ва аз Ман қатъ карда мешуд ва Ман аз он ёд мегирифтам он чиро, ки мегуфт". Ва Оиша разияллоху анҳо гуфт: "Ман Расулуллоҳ-ро дидам, ки дар рӯзи сармои сахт бар Ӯ ваҳй меомад, пас ваҳй аз Ӯ қатъ мешуд, дар ҳоле ки аз пешони Ӯ арақ мерехт", балки шутури Ӯ ба замин хоб мерафт, вақте бар он савор мебуд.</p>	
<p>(5) Малоика ба сурати худаш меомад</p>	<p>Паёмбар малоикаро дар сурате, ки офарида шуда буд медид, пас ба Ӯ ваҳй мекард он чиро, ки Аллоҳ ваҳй караданашро мехост. Ин барои Ӯ ду бор рух дод, ҳамчуноне ки Аллоҳ дар сураи Начм зикр кард.</p>	
<p>(6) Ваҳй аз ҷониби Аллоҳ</p>	<p>Аллоҳ бар Ӯ бевосита ваҳй кард аз фарз шудани намоз ва ғайра, дар ҳоле ки шаби Меъроҷ Ӯ дар болои ҳафт осмон дар буд.</p>	
<p>(7) Сухан кардани Аллоҳ бо Ӯ</p>	<p>Вақте ки Аллоҳ азза ва чалла бо Ӯ бевоситаи малоика сухан гуфт, ҳамонгуна ки Аллоҳ субҳонаху ва таъоло бо Мусо алайҳис салом сухан гуфт.</p>	

**МАРТАБАҲОИ ВАҲӢ**



<p>Аввалин чизе ки бар Ў ❁ нозил шуд</p>	<p>Панҷ ояти аввали сураи Алақ нозил шуд: "(Эй Паёмбар) бихон ба номи Парвардигорат ки (ҳастиро) офарид. (Ҳамон Худое ки) инсонро аз хуни баста офарид. Бихон, ва Парвардигорат (аз Ҳама) бузургвортар аст. (Ҳамон) касе ки ба василаи қалам (навиштан) омӯхт. Ба инсон ончиро ки намедонист омӯхт".</p>		
<p>Мартабаҳои даъвати Ў ❁</p>	<p>(1)Нубувват</p>	<p>(2) Бим додани хешованди наздикаш</p>	<p>(3) Бим додани қавмаш</p>
	<p>(4) Бим додани қавме, ки пеш аз Ў ба онон бимдиҳанда омада буд ва онон Ҳамаи араб буданд.</p>		
	<p>(5) Бим додани Ҳамаи касоне ки даъвати Ў ба онҳо расида аст, яъне аз ҷинну инсон то охири замон.</p>		
<p>Марҳалаҳои даъвати Ў ❁</p>	<p>(1)Даъвати пинҳонӣ: Дар аввали биъсат се сол буд.</p>		
	<p>(2)Даъвати ошкоро, ҳангоме ба ин амр шуд: "Пас (эй Паёмбар!) ба он чи амр шудай ошкоро даъват кун". (Сураи Ҳичр, ояти: 94)</p>		
<p>Аввалин касоне ки ба Ў ❁ имон оварданд</p>	<p>Аз мардон: Абӯбакри Сиддиқ.</p>	<p>Аз занон: Хадича бинти Хувайлид.</p>	
	<p>Аз кӯдакон: Алӣ ибни Абӯтолиб.</p>	<p>Аз канизони озодшуда: Зайд ибни Ҳориса.</p>	
	<p>Аз ғуломон: Билол ибни Рабоҳи Ҳабашӣ.</p>		
<p><b>Баъзе собиқон</b></p>	<p>Аз аввалинҳое ки ба Ў ❁ баъди касоне ки аз аҳли хонаводааш ❁ зикр кардем, имон оварданд, сипас Усмон ибни Аффон ва Талҳа ибни Убайдуллоҳ ва Зубайр ибни Аввом ва Саъд ибни Абӯваққос ва Абдурраҳмон ибни Авф ва Хаббоб ибни Арат ва Сухайби Румӣ ва Аммор ибни Ёсир ва модараш Сумайя ва Абӯубайда Омир ибни Ҷарроҳ ва Усмон ибни Мазъун ва Абӯсалама ибни Абдулсад ва Утба ибни Ғазвон Аллоҳ аз Ҳамаи онон ба яқборагӣ розӣ бод.</p>		

## БОБИ СЕЮМ: АҲДИ МАККӢ

### ОЗОРИ МУШРИКОН БА ПАЁМБАР ﷺ ВА ЁРОНАШ

Вақте мушрикон сидқи даъвати Паёмбар ﷺ ва ҷамъ омадани мардум дар атрофи ӯ ﷺ-ро диданд, ононро саҳт озор доданд ва аз суратҳои озори мушрикон барои онон.

-Овоза карданд, ки Паёмбар ﷺ ҷодугар аст, то мардумро аз ӯ гурезонанд ва ӯро муҳолифат кунанд.

-Овоза карданд, ки ӯ ﷺ девона аст, то мардум ӯро беақл донанд.

-Овоза карданд, ки ӯ ﷺ дурӯғгӯ аст, Паёмбар ﷺ дар байнашон аз рӯи ростӣ ва амонаташ ба амин шинохта шуда буд, ин овоза онро ботил мекард.

-Паёмбар ﷺ ва он чизеро, ки оварда буд, масҳара кардан.

-Ҳаргоҳ Паёмбар ﷺ меомад, то мардумро даъват кунад, сару садо ва ғавғо мекарданд, то онҳоро аз шунидани ваҳй ва ҳаққе ки оварда буд, боздоранд.

-Истиқболи касоне ки аз хориҷи Макка барои умра ё ҳаҷ ё ғайри ин ду меомаданд ва онҳоро аз Паёмбар ﷺ ҳазар мекунонданд.

-Озор додани ӯ ﷺ дар ҷасадаш, ҳамонгуна ки Уқба ибни Абӯмуъайт кард, замоне ки либоси ӯро кашид, наздик буд, ки ӯро хафа кунад, то ки Абӯбакр ؓ аз ӯ рад намуд. Ва бар ӯ пардаи ҷанини шутурро партофт, то ки духтараш Фотима разияллоҳу анҳо аз болои ӯ онро бардошт.

-Кӯшиши куштани ӯ ﷺ, замоне ки ба амакаш Абӯтолиб пешниҳод карданд, ки ӯро ба Амора ибни Валид иваз кунанд ва ӯро бикушанд ва инчунин вақте ки ӯ ﷺ иродаи ҳиҷрат кард, куштани ӯро қасд карданд.

-Саҳт азоб додани мӯъминони заифу нотавон, ҳамчуноне ки бар болои шиками Билол санг мегузоштанд ва ҳамчуноне ки ба хонадони Аммор ибни Ёсир ؓ ва дигарон карданд.

### ҲИҶРАТ БА СӢИ ҲАБАША

Ҳангоме мусалмонон бисёр шуданд ва кофирон аз онҳо тарсиданд, кофирон Паёмбар ﷺ-ро саҳт озор доданд ва алайҳи онон фитна барангехтанд. Пас Паёмбар ﷺ ба онон ҳиҷрат кардан ба сӯи Ҳабашаро дастур дод ва Паёмбар ﷺ фармуд: **"Дар онҷо подшоҳе аст, ки мардум дар назди вай зулм карда намешаванд"**.

<b>ҲИЧРАТ БА СЎИ ҲАБАША</b>	<b>ҲИЧРАТИ ЯКУМ</b>	Дар ҳичрати якум 12 мард ва 4 зан ҳичрат кард, аз ҷумлаи онон Усмон ибни Аффон ﷺ буд. Ӯ нахустин касе буд, ки хориҷ шуд ва ҳамроҳи Ӯ ҳамсараш Руқайя бинти Расулulloҳ ﷺ буд. Дар Ҳабаша дар нақӯтарин амон ва паноҳ зиндагӣ карданд, сипас ба онон хабар расид, ки Қурайш Исломо қабул карданд ва ин хабар дурӯғ буд, пас ба сӯи Макка бозгаштанд, пас ба онон хабар расид, ки амр аз пештара сахттар аст, баъзеашон баргашт. Ва гурӯҳе дохили Макка шуданд, пас аз Қурайш озори сахт диданд ва аз касоне ки дохил шуда буд Абдуллоҳ ибни Масъуд ﷺ буд.
	<b>ҲИЧРАТИ ДУЮМ</b>	Дар ҳичрати дуюм 83 мард ва 18 зан ҳичрат кард, пас дар назди Наҷошӣ дар беҳтарин ҳол зиндагӣ карданд, пас ин хабар ба Қурайш расид, сипас онҳо Амр ибни Ос ва Абдуллоҳ ибни Абӯрабиъаро бо гурӯҳе равон карданд, то ки дар назди Наҷошӣ алайҳи онон макр кунанд, пас Аллоҳ макри ононро бар сари худашон гардонид.
<b>ИСЛОМИ ҲАМЗА ВА УМАР</b>	Соли шашуми биъсат Ҳамза ибни Абдулмутталиб ﷺ ислом овард ва Аъззу Қурайш номида мешуд, пас ба сабаби ӯ Расулulloҳ ﷺ азиз гашт, сипас Умар ибни Хаттоб ба баракати дуои Паёмбар ﷺ исломо қабул кард, пас мусалмонон ба ин ду қувват гирифтанд ва аз Қурайш худро ниғаҳ доштанд.	
<b>ДАРАИ АБЎТОЛИБ</b>	Озори азияти Қурайш ба Расулulloҳ ﷺ сахт шуд, пас Ӯ ва хонаводаашро се сол дар дараи Абӯтолиб муҳосира карданд. Ва дар дара Абдуллоҳ ибни Аббос разияллоҳу анҳумо таваллуд шуд, пас кофирон Ӯ ﷺ-ро сахт озор доданд ва дар ҳоле ки 49 сола буд, аз муҳосира баромад.	
<b>ВАФОТИ АБЎТОЛИБ ВА ХАДИҶА</b>	Баъди чанд моҳ амакаш Абӯтолиб дар сини 87 солагӣ аз дунё гузашт, сипас андак баъд Хадича разияллоҳу анҳо вафот кард, пас озори кофирон бар Ӯ ﷺ сахттар шуд.	
<b>БАРОМАДАНИ Ӯ БА СЎИ ТОИФ</b>	Паёмбар ﷺ ҳамроҳ бо Зайд ибни Ҳориса ﷺ ба Тоиф рафт, ба сӯи Аллоҳ таъоло даъват мекард ва чанд рӯз дар онҷо монд, пас Ӯро қабул накарданд ва Ӯро озор доданд, пеш карданд ва сангсор карданд, то ки бучулакҳои пойҳояшро хун карданд, пас Расулulloҳ ﷺ аз онон рӯ гардонда ба сӯи Макка бозгашт, сипас дар паноҳи Мутъим ибни Адӣ дохили Макка шуд.	



<b>ИСЛО-МИ АДДОС</b>	Дар роҳи бозгашташ ﷺ бо Аддоси насронӣ вохӯрд, пас ба Паёмбар имон овард ва Ўро тасдиқ кард.	
<b>ИМОНИ ЧИН</b>	Ва низ дар роҳи бозгашташ ﷺ дар мавзеъе, ки Нахла ном дошт, чанд нафаре аз ҷин, ҳафт тан аз аҳли Насибийин барояш гардонда шуд, пас Қуръонро шуниданд ва Исломоро қабул карданд.	
<b>ИСРО ВА МЕЪРОҶ</b>	Сипас Паёмбар ﷺ ба рӯҳ ва ҷасадаш шабона ба масҷиди Ақсо бурда шуд, сипас ба рӯҳу ҷасадаш ба сӯи осмонҳо ба назди Аллоҳ азза ва ҷалла боло бурда шуд, пас Ўро хитоб кард ва бар Ў намозхоро фарз гардонид.	
<b>ПЕШНИҲОД КАРДАНИ Ў ﷺ ИСЛОМО БО РА ҚАБИЛАҲО</b>	Паёмбар ﷺ дар Макка чанд қадар зиндагӣ кард, қабилаҳоро ба сӯи Аллоҳ таъоло даъват мекард. Дар ҳар мавсими ҳаҷ худаширо бар онон арз мекард, ки Ўро ҷой диҳанд, то рисолати Парвардигорашро расонад ва барои онҳо дар муқобили ин Ҷаннат аст. Ягон қабила Ўро қабул накард ва Аллоҳ инро аз рӯи эҳтиром барои Ансор захира кард. Пас ба шаш нафари онҳо расид, пас барои Аллоҳ ва Расулаш иҷобат карданд ва ба сӯи Мадина бозгаштанд, пас қавмашонро ба сӯи Ислому даъват карданд, то хабар дар байни онон паҳн шуд ва хонае аз хонаҳои Ансор боқӣ намонд, мамгар ки дар он зикри Расулуллоҳ ﷺ буд.	
<b>АНСОР ﷺ ВА БАЙЪАТИ АҚАБА</b>	<b>БАЙЪАТИ ЯКУМ</b>	Соли оянда 12 мард аз Ансор Макка омаданд, панҷ нафари онон аз нафарони соли якум буд, пас бо Расулуллоҳ ﷺ бар байъати занон, ки дар сураи Мумтаҳина омадааст, дар Ақоба байъат карданд, сипас ба сӯи Мадина баргаштанд.
<b>АНСОР ﷺ ВА БАЙЪАТИ АҚАБА</b>	<b>БАЙЪАТИ ДУЮМ</b>	Дар соли оянда аз онон 73 мард ва ду зан омад ва онон аҳли Ақобаи охир буданд, пас бо Расулуллоҳ ﷺ байъат карданд, ки аз он чизе ки занон, фарзандон ва худашонро ҳимоя мекунанд, Ўро низ ҳимоя мекунанд, пас Ў ва ёронаш ба сӯи онон рихлат (сафар) карданд ва Расулуллоҳ ﷺ аз онон 12 нафарро сарпараст интихоб кард.



## БОБИ ЧОРУМ: АҲДИ МАДАНИ

<b>ДАСТУРИ ХИЧРАТ</b>	<p>Расулulloҳ ﷺ ёронаш ﷺ-ро барои ҳичрат кардан ба Мадина дастур дод, пас пай дар пай баромаданд, аввалини онҳо бинобар он ки гуфта шуд: Абӯсалама ибни Абдулсади Махзумӣ буд. Ва гуфта шуд: Мусъаб ибни Умайр буд, пас дар хонаҳои Ансор омаданд, пас онҳоро ҷой ва нусрат доданд. Ва Исломи дар Мадина паҳн шуд.</p> <p>Сипас ба Расулulloҳ ﷺ дастури ҳичрат дода шуд, пас рӯзи душанбе дар моҳи рабеъулаввал аз Макка хориҷ шуд ва ҳамроҳи ӯ Абӯбақри Сиддиқ, Омир ибни Фуҳайра ғуломи озодкардаи Абӯбақр ва роҳнамои онҳо Абдуллоҳ ибни Урайқити Лайсӣ буд. Пас Паёмбар ﷺ бо Абӯбақр дар ғори Савр даромаданд, дар онҷо се рӯз монданд, сипас ба роҳи соҳил рафтанд.</p>
<b>ДАРОМАДАНИ ӯ ﷺ БА МАДИНА</b>	<p>Ҳангоме Паёмбар ﷺ ва ҳамроҳонаш дар Мадина расиданд ва ин дар рӯзи душанбе, дувоздаҳ шаб аз моҳи рабеъулаввал гузашта буд. Дар Қубо дар болои Мадина бар Бани Амр ибни Авф нозил шуд, пас дар назди онон чордаҳ рӯз иқомат кард.</p>
<b>Нахустин масҷид дар Исломи</b>	<p>Паёмбар ﷺ масҷиди Қуборо таъсис дод. Ибни Умар разияллоху анҳумо гуфт: "<b>Паёмбар ﷺ ҳар рӯзи шанбе пиёда ва савора ба масҷид Қубо мерафт</b>". Ва Паёмбар ﷺ фармуд: "<b>Дар масҷиди Қубо намоз хондан, монанди аҷри ҳаҷчи умраро дорад</b>".</p>
<b>БИНОИ МАСҶИДИ ПАЁМБАР ﷺ</b>	<p>Сипас Паёмбар ﷺ бар шутураш савор шуда рафт ва мардум ӯро ба меҳмон шудан дар наздашон сухан мекарданд ва аз банди шутураш медоштанд, пас мефармуд: "Роҳи онро боз кунед, он амршуда аст". Пас дар назди масҷиди имрӯзаи ӯ хоб кард ва онҷо оғили Саҳл ва Суҳайл ду ҷавони Бани Наҷҷор буд, пас дар хонаи Абӯайюби Ансорӣ ﷺ меҳмон шуд, сипас Паёмбар ﷺ масҷидашро дар мавзеи оғил ӯ ба дасташ ва ёронаш ﷺ ба шоҳаи хурмо ва хишт бино кард. Сипас хонааш ва хонаҳои ҳамсаронашро дар паҳлуи масҷид бино кард ва наздиктарини хонаҳо ба ӯ хонаи Оиша разияллоху анҳо буд, сипас Паёмбар ﷺ баъди ҳафт моҳ аз хонаи Абӯайюб ﷺ ба хонааш гузашт.</p>



Бародар-шавӣ	Баъде ки Паёмбар ﷺ масҷидро бино кард, дар байни муҳочирон, ки навад мард буданд ва Ансор ба баробарӣ ва кумак ононро бародар гардонд ва то воқеаи Бадр пас аз марг аз якдигар мерос мебурданд.
ЯҲУД	Ҳангоме Паёмбар ﷺ Мадина омад ва ӯро яҳудиҳо диданд, донистанд, ки ӯ дар ҳақиқат Расулulloҳ аст ва ҳамон касест, ки ӯро дар наздашон дар Таврот нависта шуда аст, дарёфтанд ва бо вучуди ин нафари каме аз онон Исломо қабул кард. Аз ҷумлаи онон олим ва донишмандашон Абдуллоҳ ибни Салом ﷺ буд ва Паёмбар ﷺ бо қабилаҳои яҳуд, Бани Қайнуқоъ, Бани Назир ва Бани Қурайза ошти ва созиш кард
ГАРДОНДАНИ ҚИБЛА	Баъди фарз шудани намоз дар шаби Меъроҷ, Паёмбар ﷺ ба сӯи Байтулмуқаддас намоз мехонд ва дӯст медошт, ки қиблааш ба сӯи Каъба гардонида шавад, пас рӯяшро ба сӯи осмон карда инро умед мекард, пас Аллоҳ бар ӯ ин оятро нозил кард: "Ба таҳқиқ Мо гардонидани рӯи Туро ба (сӯи) осмон мебинем, акнун Туро (сӯи) қиблае ки бо он хушнуд шавӣ бозмегардонем". (Сураи Бақара, ояти: 144) Дар соли дуҷуми ҳиҷрат, пас Паёмбар ﷺ қиблашро ба сӯи Каъба гардонид.
ДАСТУРИ ҚИҲОД	Баъде ки Паёмбар ﷺ дар Мадинаи набавӣ қарор гирифт ва ӯро Ансор ﷺ манъ карданд, қавли Аллоҳ таъоло нозил шуд: "Ба касоне ки бо онон ҷанг мешавед, иҷозати (қиҳод) дода шуда аст аз он рӯ ки зулм дода шуданд ва ҳароина Аллоҳ бар ёри онҳо тавоно аст. Ҳамон касоне ки ба ноҳақ аз диёрашон ронда шуданд, ҷуз ин ки меғуфтанд Парвардигори мо Аллоҳ аст". (Сураи Ҳаҷ, ояти: 39-40) Пас Аллоҳ таъоло мӯъминонро ба ҷангидан бо мушрикони дастур дод. Ва аввалин ғазваҳои ӯ ﷺ ғазваи Абво, Бувот, Ушайра ва баъзе артишҳои пинҳонамал буд.
ҒАЗВАИ БАДР	Соли дуҷум дар моҳи Рамазон Расулulloҳ ﷺ бо сесаду чанд мард аз мӯъминон ба талаби корвони Қурайш, ки аз Шом бармегашт хориҷ шуданд, пас Абӯсуфён роҳи корвонро дигар кард ва шайтон Қурайшро барангехт, пас барои ҷангидан бо мӯъминон хориҷ шуданд. Дар Бадр рӯ ба рӯ шуданд ва ғазваи Бадри кубро (калон), ки рӯзи фурқон (ҷудой) гуфта мешавад, воқеъ шуд. Ва вақте ду лашкар бо ҳам вохӯрданд, Расулulloҳ ﷺ Парвардигорашро дуо ва зорӣ кард, пас Аллоҳ мӯъминонро ба малоикаҳо қувват дод, ки ҳамроҳи онон меҷангиданд ва Аллоҳ таъоло ононро бар алайҳи қавми кофирон нусрат дод ва калимаашро олий гардонид. Дар Бадр аз мушрикони ҳафтод мард кушта шуд ва аз мӯъминон чордаҳ мард ба шаҳодат расид.



<b>ҒАЗВАИ ҚАЙНУ-ҚОЪ</b>	Соли сеюми ҳиҷрат Бани Қайнуқоъ сулҳро шикаст, пас Паёмбар ❁ онҳоро 15 шабонарӯз муҳосира кард, сипас бар ҳукми ӯ нозил шуданд, пас ононро раҳо кард ва онон 700 нафар буданд.
<b>ҒАЗВАИ УҲУД</b>	<p>Дар моҳи Шаввол ғазваи Уҳуд воқеъ шуд, замоне ки Қурайш барои аз кушташудагони Бадр интиқом гирифтанд, тақрибан бо се ҳазор мард хориҷ шуданд ва ба сӯи Мадина омаданд. Паёмбар ❁ тақрибан бо ҳафтсад саҳоба ба Уҳуд баромаданд ва аз ӯ мунофиқон чудо шуданд. Дар аввали рӯз мусалмонон ғалаба карданд, сипас Аллоҳ мусалмононро имтиҳон кард ва ғалабаро барои мушрикон гардонд, то ба Расулulloҳ ❁ расиданд, пас ӯро маҷрӯҳ карданду дандони рубоъияшро шикастанд ва ҳамроҳи ӯ дар он рӯз малоикаҳо ҷангиданд ва ҳафтод саҳоба ❁ ба шаҳодат расиданд, аз ҷумла Ҳамза ибни Абдулмутталиб, Мусъаб ибни Умайр, Анас ибни Назр, Ҳанзалаи Ғасил (шусташудаи малоика) ва дигарон буд.</p> <p>Ва Талҳа ибни Убайдуллоҳ дар рӯзи Уҳуд саҳтиҳо кашид, то ки Расулulloҳ ❁ фармуд: "<b>Талҳа вочиби гардонд</b> (яъне амале кард, ки барои ӯ дохил шудани Ҷаннатро вочиби гардонд)".</p> <p>Расулulloҳ ❁ бо мусалмонон ба кӯҳ баромаданд ва Аллоҳ дастони мушриконро аз онон боздошт. Рӯзи Уҳуд рӯзи имтиҳон ва тозакуни буд, дар он Аллоҳ мӯъминонро имтиҳон кард ва мунофиқонро ошкор кард ва касеро хост ба шаҳодат иқром кард.</p> <p>Ва баъди ғазва Расулulloҳ ❁ шунид, ки Қурайш бори дигар барои решақан кардани мусалмонон хориҷ шудаанд, пас Расулulloҳ бо вучуди ҷароҳатҳое ки дар мусалмонон буд, ба сӯи Қурайш хориҷ шуд, ҳангоме мусалмонон дар Ҳамроуласад расиданд, ин хабар ба Қурайш расид, пас онон қафо гаштанд ва ба сӯи Макка бозгаштанд.</p>
<b>СОЛИ ЧОРУМИ ҲИҶРИ</b>	Соли чорум воқеъаи Биъри маъуна буд, ки дар он ҳафтод қорӣ аз саҳобагон кушта шуд ва ғазваи Бани Назир буд, ки Паёмбар ❁ онҳоро муҳосира кард, то ки Аллоҳ дар дилҳои онон тарсро андохт ва Паёмбар ❁ онҳоро аз Мадина хориҷ кард ва оиди онҳо сураи Ҳашр нозил шуд.
<b>ҒАЗВАИ МУРАЙСИЪ</b>	Соли панҷум Паёмбар ❁ барои ҷангидан бо Бани Мусталиқ хориҷ шуд ва Паёмбар ❁ пирӯз баргашт ва дар роҳи баргаштанаш таямум машрӯъ гашт ва ҳодисаи тӯҳмат рӯҳ дод, замоне ки мунофиқон Уммулмӯъминон Оиша разияллоҳу анҳоро дар ҳоле ки ӯ поку покиза буд тӯҳмат карданд. Ин бар ӯ ва Расулulloҳ ❁ саҳт омад, то ки Аллоҳ покии ӯро дар сураи Нур нозил кард ва тӯҳматқунандагон аз рӯи ҳад дура зада шуданд.



<b>ҒАЗВАИ АҲЗОБ</b>	<p>Соли панҷум дар моҳи Шаввол ғазваи Хандақ (Аҳзоб) воқеъ шуд, замоне ки яҳуд бо Қурайш ва ҳампаймонҳояшон бар ҷангидан алайҳи Паёмбар ﷺ ва ёронаш мувофиқат карданд. Пас аз Қурайш, Бани Сулайм, Бани Асад, Фазора, Ашҷаъ ва дигарон даҳ ҳазор чамъ шуда ба сӯи Мадина омаданд.</p> <p>Салмони Форсӣ ﷺ ба Паёмбар ﷺ ба кандани хандақ машварат дод, ки онҳоро аз ҳизбҳо ҷимоя мекунад, пас Расулulloҳ ﷺ бо се ҳазор нафар хориҷ шуд ва ба кӯҳи Салъ паноҳ бурд ва хандакро дар пешаш қарор дод. Ва ба ҳампаймонҳояш Бани Қурайза эътимод кард, магар ки онон аҳдро шикастанд ва бо ҳизбҳо мувофиқат карданд. Паёмбар ﷺ ба сӯи онон ва ҳизбҳо Нуъайм ибни Масъуд разияллоҳу анҳуро фиристод, пас бо онон ҳиларо ба кор бурд ва дар байнашон фасод андохт. Сипас Аллоҳ бар ҳизбҳо лашкаре аз бодро фиристод, хаймаҳояшонро вайрон кард ва дегҳояшонро чапа намуд, пас бод онҳоро ба ларза даровард ва дар дилҳояшон тарсро андохт ва ононро хору залил гардонд, пас чизе ба даст наоварда бозгаштанд.</p> <p>Паёмбар ﷺ ба сӯи Бани Қурайза баромад ва дар онон Саъд ибни Муоз ﷺ-ро довар гирифт.</p> <p>Дар ин ғазва сураи Аҳзоб нозил шуд.</p>
<b>СУЛҲИ ХУДАЙБИЯ</b>	<p>Соли шашум Паёмбар ﷺ бо ҳазору чорсад саҳоба ба қасди ҳаҷчи умра хориҷ шуд, ҳангоме дар Худайбия расид, Қурайш ӯро аз даромадани Макка боздоштанд ва бо ҳам сулҳ бастанд, ки даҳ сол намеҷанганд, пас ин барои мусалмонон фатҳу пирӯзи буд, ҳамчуноне ки Аллоҳ таъоло фармуд: "Ба ростӣ Мо барои Ту (фатҳ ва) пирӯзии ошкор муқаррар кардаем". (Сураи Фатҳ, ояти: 1)</p> <p>Аз бандҳои сулҳ ин буд, ки Қурайш барои мӯъминон ба даромадани Макка дар соли оянда барои адои умар иҷозат доданд. Пас умраи қазо дар моҳи зулқаъдаи соли ҳафтум буд.</p>
<b>ҒАЗВАИ ХАЙБАР</b>	<p>Бист рӯз пас аз бозгаштанаш аз Худайбия, ба сӯи Хайбар, ки дар шимоли Мадина воқеъ аст, хориҷ шуд, пас яҳудро тақрибан бист рӯз муҳосира кард, мусалмонон дар он саҳт кӯшидан, ҳангоме ки яҳуд ба ҳалок шуданашон яқин карданд, аз Паёмбар ﷺ дархости сулҳ карданд, пас бо онон бар нигаҳ доштани хунашон ва аз Хайбар танҳо ба либосҳояшон баромадан сулҳ кард, сипас онҳоро бар кор кардан дар заминашон бар нисфи ҳосиле ки хориҷ мешавад ба кор гирифт.</p>



<b>ОМДАНИ ЧАЪФАР</b>	<p>Ҳангоме ки Паёмбар ﷺ дар Хайбар буд, Абӯхурайра <small>رضي الله عنه</small> дар ҳоле ки мусалмон шуда буд, ба Мадина омад ва инчунин Чаъфар ибни Абӯтолиб писари амакаш <small>رضي الله عنه</small> ва касоне ки бо ӯ дар Ҳабаша монда буданд, омаданд. Пас назди Расулulloҳ <small>صلى الله عليه وسلم</small> ба Хайбар ногаҳон омаданд ва ҳамроҳи онҳо Ашъариҳо, Абӯмусо ва ёронаш <small>رضي الله عنه</small> омаданд.</p>
<b>ҒАЗВАИ МӯЪТА</b>	<p>Соли ҳаштум ғазваи Мӯта буд ва сабаби ин ғазва ин буд, ки Шураҳбил ибни Амри Ғассонӣ намояндаи Расулulloҳ <small>صلى الله عليه وسلم</small>-ро, ки ба сӯи подшоҳи Рум фиристода буд, кушт. Пас Расулulloҳ <small>صلى الله عليه وسلم</small> се ҳазор аз саҳобагонашро фиристод ва бар онҳо дӯстдоштааш Зайд ибни Ҳориса <small>رضي الله عنه</small>-ро амир таъйин кард ва фармуд: "Агар Зайд кушта шуд, пас Чаъфар ибни Абӯтолиб бар мардум амир аст ва агар Чаъфар кушта шуд, пас Абдуллоҳ ибни Равоҳа амир аст". Пас Ҳирақл бо ҳампаймонони арабаш бо дусад ҳазор лашкар хориҷ шуд, пас дар Мӯта вохӯрданд ва ҷанг шуд, пас амирони Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> ба шаҳодат расиданд, сипас Холид ибни Валид <small>رضي الله عنه</small> парчамро гирифт, пас нек роҳбарӣ кард ва мусалмононро муттаҳид кард, то ки онҳоро аз душмани Аллоҳ ва душманашон халос кард.</p>
<b>ФАТҲИ МАККАИ БУЗУРГ</b>	<p>Дар худӣ ҳамон сол, Бани Бакр, ки ҳампаймонҳои Қурайш буд бар Ҳузоъа, ки ҳампаймонҳои Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> буд, тааддӣ карданд ва ононро Қурайш бар ин кор пинҳонӣ ёрӣ доданд. Вақте ин хабар ба Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> расид қасди фатҳи Макка кард. Абӯсуфён ба Мадина омад, то бо Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> суҳан кунад, пас ӯро гуш накард ва бо Абӯбакр, Умар ва Алӣ суан кард, ки бо Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> гуфтугӯ кунанд, пас ӯро рад карданд. Ва Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> Аллоҳро дуо кард, ки қасдашро аз Қурайш пинҳон кунад, пас хуруҷаш бар алайҳи ононро надонанд, пас Аллоҳ дуояшро қабул кард. Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> бо даҳ ҳазор лашкар хоич шуд, то ки дохили Макка шуд. Ва пештар аз фатҳи Макка амаки Расулulloҳ <small>صلى الله عليه وسلم</small> Аббос ибни Абдулмутталиб <small>رضي الله عنه</small> Исломо овард. Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> дар вақти фатҳи Макка фармуд: "Касе дохили хонаи Абӯсуфён шавад, пас ӯ дар амон аст ва касе дохили масҷид шавад, пас ӯ дар амон аст ва касе дарашро маҳкам кунад, пас ӯ дар амон аст". Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> наҷангид, магар бо касоне ки ба сӯи ҷанги ӯ шитофтанд, ҷуз касоне ки ӯ <small>صلى الله عليه وسلم</small> ва мусалмононро озор дода буданд, хунашонро ҳалол гардонид. Ва вақте дохили Каъба шуд, беэҳром Хонаро тавоф кард, сипас Усмон ибни Талҳаро даъват кард, аз ӯ калиди Каъбаро гирифт, пас бутҳое ки дар он ва атрофи он буд, шикаст, сипас калидро ба Усмон ибни Талҳа гардонд. Ва баъди фатҳи Макка мардуми бисёре Исломо овард, балки қабилаҳо гурӯҳ-гурӯҳ мусалмон шуда ба назди Паёмбар <small>صلى الله عليه وسلم</small> меомаданд.</p>



<p>ШИКАСТАНИ БУТҲО</p>	<p>Баъде ки Аллоҳ бар Паёмбараш ﷺ Маккаро кушод, саҳобагонашро барои шикастани бутҳое, ки дар атрофи Макка буд, фиристод. Амр ибни Ос ؓ-ро барои хароб кардани Сувоъ ва Саъд ибни Зайд ؓ-ро барои хароб кардани Манот ва Холид ибни Валид ؓ-ро барои хароб кардани Уззо ва Туфайл ؓ-ро барои хароб кардани Зулкафайн ва Алӣ ؓ-ро барои хароб кардани бути Тайъ фиристод.</p>
<p>ҒАЗВАИ ҲУНАЙН</p>	<p>Вақте Ҳавозин фатҳи Маккаро шунидан, чамъ шудан ба сӯи Расулulloҳ ﷺ рафтанд ва ҳамроҳашон молҳо, занон ва кӯдаконашонро оварданд, пас Расулulloҳ ﷺ бо дувоздаҳ ҳазор нафар ба сӯи онон рафт ва мусалмононро бисерияшон хуш омад, то ки ба водии Ҳунайн расиданд, пас Ҳавозин бар онон монанди ҳамла кардани як шахс саҳт ҳамла карданд, то ки мардум аз тарси саҳт аз назди Паёмбар ﷺ бо шитоб рафтанд ва ҳамроҳи ӯ ﷺ чанд нафар аз муҳоҷирон ва хонаводааш собит монданд. Сипас Аллоҳ касонеро ки имон оварда буданд, собитқадам гардонд, пас ба сӯи Паёмбар ﷺ бозгаштанд ва ҳамроҳи ӯ ҷангиданд, то ки Аллоҳ онҳоро бар душманашон пирӯз гардонд ва Ҳавозин ба сӯи Тоиф гурехт. Сипас чордаҳ мард аз Ҳавозин мусалмон шуда ба назди Паёмбар ﷺ омаданд, пас аз Расулulloҳ дархост карданд, ки асиронро бар онон бибахшад, пас бахшид ва мардум бо ӯ бахшиданд.</p>
<p>ҒАЗВАИ ТОИФ</p>	<p>Баъде ки Паёмбар ﷺ аз набарди Ҳавозин фориғ шуд, қасди набард бо Тоифро кард, пас Тоиф рафт ва қалъаро 18 рӯз муҳосира кард, сипас Паёмбар ﷺ бенабард бозгашт.</p>
<p>ҒАЗВАИ ТАБУК</p>	<p>Соли нуҳум ғазваи Табук (ғазваи Усра) рух дод, дар вақте ки ҳаво саҳт гарм буд ва вақти ҳосили меваҳо ва сояғӣ буд, пас ба сӯи он рафтанд бар мардум саҳт буд. Ҳангоме ки Паёмбар ﷺ қасди рафтанд кард, мардумро бар нафақа додан, ташвиқ кард. Усмон ؓ се сад шутурро бо полонаш ва ҳазор динор садақа кард, пас Паёмбар ﷺ фармуд: <b>"Усмон он чизе ки пас аз ин кунад, бар ӯ зарар намекунад"</b>. Ва саҳобагон ба қадри тавоноияшон садақа карданд. Ва ҳамаи мунофиқон бо Паёмбар ﷺ иштирок накарданд ва аз беҳтарини саҳобагон се нафар беузр иштирок накарданд, онон Каъб ибни Молик, Ҳилол ибни Умайя ва Мирора ибни Рабеъ ؓ буданд, пас ба Паёмбар ﷺ узр оварданд, ҳангоме ки ба Мадина бозгашт. Дар шаъни онон ояти сураи Тавба нозил шуд: <b>"Ва ба он се нафаре ки (аз ҷанги Табук) қафонишинӣ карданд"</b>. (Сураи Тавба. Ояти: 118). Пас Аллоҳ ҳангоме ки рост будани ононро донист, тавбаи ононро қабул кард ва Аллоҳ дар ин сура мунофиқонро мазаммат кард ва бар онон муҳр зад, пас ин сура сураи Фозиҳа номида шуд, зеро онон расво кард.</p>



<b>ҲАЗВАИ ТАБУК</b>	<p>Дар ин ғазва Паёмбар ﷺ бо соҳиби Айла бар пардохти чузья сулҳ кард. Ва инчунин бо аҳли Ҷарбо ва Азраҳ сулҳ кард ва барои онон номае навишт. Ва инчунин бо Укайдири Давма бар пардохти чузья сулҳ кард. Паёмбар ﷺ дар Табук аз даҳ шаб бештар монд, сипас ба сӯи Мадина баргашт ва бо ҷанге рӯ ба рӯ нашуд.</p> <p>Вақте ба Мадина баргашт, Аллоҳ ӯро ба вайрон кардани масҷиди Зирор, ки мунофиқон сохта буданд, амр намуд "барои зиён расонидан (ба мусалмонон) ва (тақвияти) куфр ва тафриқаангезӣ дар миёни мӯъминон, масҷиде сохтанд ва (то) камингоҳе барои касоне ки аз пеш бо Аллоҳ ва расулаш мубориза карданд, бошад", (сураи Тавба, ояти: 107) Пас Паёмбар ﷺ онро вайрон кард ва ин охирон ғазвае аст, ки Паёмбар ﷺ дар он ҳузур дошт.</p>
<b>НАМОЯНДАҲО</b>	<p>Баъди ғазваи Табук Сақиф ислом овард ва соли нухумро соли намояндагон гуфта шуд, пас қабилаҳо ба назди Паёмбар ﷺ мусалмон шуда меомаданд, аз ҷумлаи онон гурӯҳи Бани Тамим буд ва раиси онон Аторид ибни Ҳоҷиби Тамимӣ ва гурӯҳи Тайъ ва раиси онон Зайд ал-Хайл ва гурӯҳи Абдулқайс ва раиси онон Ҷоруди ал-Абдӣ буд. Ва Бани Ҳанифа омад ва дар миёни онон Мусайламаи каззоб (бисёр дурӯғӯ), ки баъдан иддиои паёмбарӣ кард, омада буд.</p>
<b>ҲАҚҶИ АБӮБАКР</b>	<p>Дар соли нухум Паёмбар ﷺ Абӯбакр <small>رضي الله عنه</small>-ро амири ҳаҷ таъйин карда ба ҳаҷ фиристод, пас ҳаҷро барои мардум барпо кард. Паёмбар ﷺ Алӣ <small>رضي الله عنه</small>-ро фиристод, ки аввали сураи Тавбаро бар мардум тиловат кунад ва аҳдҳои мушрикони дур андохт ва дар мардум эълон намуд, ки баъди имсол мушрике ҳаҷ намекунад ва Хонаро белибос тавоф намекунад, ҳамонгуна ки аҳли ҷоҳилият мекарданд.</p>
<b>ҲАҚҶИ ВАДОЪ</b>	<p>Дар соли даҳум Расулуллоҳ <small>صلى الله عليه وسلم</small> ҳаҷчи вадоеъ намуд ва мусалмонон аз қабилаҳои мухталиф ва шахрҳо бо Паёмбар ﷺ ба ҳаҷ рафтанд, то ки бештар аз сад ҳазор расиданд. Пас Паёмбар ﷺ ба онон аъмоли ҳаҷро таълим дод ва дар рӯзи Арафа ба онон хутба кард ва фармудаи Аллоҳ таъолоро тиловат кард: "Имрӯз дини шуморо комил кардам ва неъматӣ худро бар шумо тамома намудам ва Исломро (ба унвони) Дин барои шумо интихоб кардам". (Сураи Моида, ояти: 3) Пас ба онон хабар дод, ки Динро комил кард ва ононро ба лозим гирифтани Қуръон ва Суннат васият кард ва хунҳо, молҳо ва обрӯяшонро бар якдигарашон ҳаром гардонд, пас аз ҷониби ӯ <small>صلى الله عليه وسلم</small> хутбаи вадоеъ буд.</p>
<b>ЛАШКАРИ УСОМА</b>	<p>Дар моҳи сафари соли ёздаҳум Паёмбар ﷺ лашкареро барои ҷанги Рум омода кард ва бар он Усома ибни Зайд разияллоху анхуро амир таъйин кард, пас хориҷ шуд ва аскар дар Ҷурф буд, хабари бемории ӯ <small>صلى الله عليه وسلم</small> ба онон расид.</p>

## ХУЛОСАИ ҒАЗВАҲОИ ӯ

### ХУЛОСАИ ҒАЗВАҲОИ ӯ ВА АРТИШҲО ВА ЛАШКАРҲОИ ӯ

Ҳамаи ғазваҳо, артишҳо ва лашкарҳои пинҳонамали ӯ баъди ҳич-рат дар муддати даҳ сол воқеъ шуд. Аммо артишҳо ва лашкарҳои пинҳонамали ӯ тақрибан шасто буд ва ғазваҳо 27-то буд. Паёмбар дар нухтои он ҷангид, аз ҷумла дар Бадр, Уҳуд, Хандақ, Қурайза, Мусталиқ, Хайбар, Фатҳ, Ҳунайн ва Тоиф ва дар баъзеаш Қуръон нозил шуд:

#### ОН ЧИ КИ ДАР ҚУРЪОН АЗ ҒАЗВАҲОИ ӯ НОЗИЛ ШУДА АСТ

Ғазваи Бадр: Дар он сураи Анфол нозил шуд ва онро сураи Бадр гуфта мешавад.

Ғазваи Уҳуд: Дар он охири сураи Оли Имрон нозил шуд, аз фармудаи ӯ таъоло: "(Ва ба ёд ор) замонеро ки (дар ҷанги Уҳуд) бомдодон аз миёни хонаводаи худ берун омадӣ (ва) мӯъминонро барои ҷангидан дар мавзеъҳои мегуморӣ", (Оли Имрон, ояти: 121) то андак пештар аз охири сура.

Ғазваи Хандақ, Бани Қурайза ва Хайбар дар он аввали сураи Аҳзоб нозил шуд.

Ғазваи Бани Назир, дар он сураи Ҳашр нозил шуд.

Ғазваи Ҳудайбия ва Хайбар: Дар он сураи Фатҳ нозил шуд ва дар он ба фатҳ ишора шуд ва дар сураи Наср фатҳ ошкоро зикр карда шуд.

Ғазваи Табук: Дар он ҷанд ояте аз сураи Тавба нозил шуд.

Паёмбар дар як ғазва ва он ғазваи Уҳуд буд, ҷароҳат бардошт ва ҳамроҳи ӯ малоикаҳо дар ғазваи Бадр, Уҳуд ва Ҳунайн ҷангиданд ва малоикаҳо дар рӯзи Хандақ нозил шуданд пас мушрикони ба ларза оварданд ва онҳоро шикаст доданд ва дар он дар рӯйҳои мушрикон сангреза партофт, пас онҳо гурехтанд ва дар ғазваи Бадр ва Ҳунайн фатҳу пирӯзӣ буд. Ва дар як ҷанг бо манҷаниқ ҷангид ва он дар Тоиф буд ва дар як ғазва ба хандақ паноҳ бурд ва он ғазваи Аҳзоб буд, ки Салмони Форсӣ ба ӯ машварат дода буд.

## БЕМОРИ ВА ВАФОТИ ӯ ﷺ

### БЕМОРИ ﷺ ВА ВАФОТИ ӯ ﷺ

Сипас Аллоҳ таъоло ба Паёмбараш ﷺ дар байни дунё ва вохӯрии Аллоҳ таъоло ва Ҷаннат ихтиёр дод, пас Паёмбар ﷺ вохӯрии Аллоҳ ва Ҷаннатро ихтиёр кард. Пас Паёмбар ﷺ саҳт бемор шуд ва аз ҳамсаронаш иҷозат пурсид, ки бемориашро дар хонаи Оиша разияллоҳу анҳо гузаронад, пас барояш иҷозат дода шуд. Ҳангоме ки дар масҷид намоз хонда натавонист, Абӯбакр رضي الله عنه-ро амр кард, ки намози мардумро бихонад, аз рӯи ишора кардан ба сазовор будани ӯ ба хилофати пас аз ӯ ﷺ. Рӯзи душанбе, дувоздахуми рабеъулаввали соли ёздаҳум Паёмбар ﷺ ба сӯи мардум хорич шуд, дар ҳоле ки онҳо намози субхро мехонданд, пас пардаро бардошт ва даро кушод, то ки ӯро диданд, пас ба онон ишора кард, ки намозатонро тамом кунед ва барои онон табассум кард, сипас вақте зуҳро (чошт) саҳт шуд, Паёмбар ﷺ вафот кард ва вафоти Паёмбар ﷺ калонтарин мусибат буд, ки бар мусалмонон омад, пас бар марги Паёмбар ﷺ ғами саҳте мусалмононро фаро гирифт, сипас мардум бар хилофати Абӯбакр رضي الله عنه чамъ шуданд, пас бо ӯ бар хилофат байъат карданд ва ягон кас аз байъати ӯ қафонишинӣ накард, аз барое ки мардум аз собиқон будани ӯро дар Ислом ва фазли ӯро бар соири уммат баъди Паёмбараш ﷺ медонистанд. Сипас Паёмбар ﷺ шуста шуд ва дар се либоси сафед кафан карда шуд, сипас дар мавзеъе, ки вафот карда буд, дар ҳучраи Уммулмўъминон Оиша разияллоҳу анҳо дафн карда шуд. Ин суннати Аллоҳ дар анбиёаш аст, ки онҳоро дар ҷое ки миронида шуданд, дафн карда мешаванд ва бар ӯ инсу ҷин намози ҷаноза хонданд, салавати Парвардигорам ва саломи ӯ бар вай бод. Гувоҳӣ медиҳем, ки ӯ ﷺ амонатро адо кард ва умматро насихат кард ва дар роҳи Аллоҳ чуноне ки шоистаи чиҳод буд, чиҳод кард. Пас Аллоҳ ӯро аз ҷониби умматаш беҳтарин ҷазое ки паёмбар аз ҷониби умматаш ҷазо дода мешавад, ҷазо диҳад. Ва ҳамд барои Аллоҳ Парвардигори оламиён аст.

### Хотима

Ҳассон ибни Собит رضي الله عنه шоири Расулulloҳ صلى الله عليه وسلم гуфт:

فِي جَنَّةِ نَبِيِّ عِيُونَِ الْحَسَنِ	يَا رَبِّ! فَاجْمَعْنَا مَعًا نَبِيَّنَا
يَا ذَا الْجَلَالِ وَدَا الْعُلَا وَالسُّؤْدِ	فِي جَنَّةِ الْوَرْدُوسِ رَاكِبُهَا نَا
وَالطَّيْبُورِ عَالِي الْمَبَارِكِ حَمْدِ	صَلَّى لِإِلَهِهِ وَمَنْ يُحْفِي عَرْشِهِ

Эй Парвардигор! Моро ҳамроҳ бо паёмбарамон дар Ҷаннате, ки чашмони ҳасадхӯронро мегардонад, дар Ҷаннати Фирдавс чамъ ор, эй Зулҷалол ва соҳиби бартарӣ ва бузургӣ. Аллоҳ ва касоне ки ба Аршаш гирд омаданд ва покон бар Аҳмади муборак салот мефиристанд.

## ИМТИҲОНИ СЕЮМ

савол	дуруст	хато
<p>❖ Паёмбар ﷺ гусфанд чаронид, пас ин сабаби сар ва раҳмати ӯ бар заифон ва риояи онон гашта буд.</p>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<p>❖ Вақте Паёмбар ﷺ ба сини чилсолагӣ расид, бар ӯ нури нубувват дурахшид ва Аллоҳ таъоло ӯро дар рӯзи чумъа ба рисолаташ икром кард</p>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<p>❖ Озори Қурайш бар Паёмбар ﷺ сахт шуд, пас ӯ ва хонаводаашро дар дараи Абӯтолиб се сол муҳосира карданд ва Паёмбар ﷺ аз муҳосира баромад, дар ҳоле ки 49 сол дошт.</p>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

<p>❖ Паёмбар ﷺ дар Макка таваллуд шуд: <input type="checkbox"/> Соли Фил. <input type="checkbox"/> 53 сол пеш аз ҳичрат. <input type="checkbox"/> Ҳамагӣ.</p>
<p>❖ Ибтидои ваҳйи ӯ ﷺ: <input type="checkbox"/> Дар назди ӯ гӯшанишинӣ маҳбуб гардонда шуд. <input type="checkbox"/> Хоби нек. <input type="checkbox"/> Ҳамагӣ.</p>
<p>❖ Шумораи мартабаҳои ваҳй: <input type="checkbox"/> Панҷто. <input type="checkbox"/> Ҳафто. <input type="checkbox"/> Сето.</p>
<p>❖ Мартабаҳои даъвати ӯ ﷺ: <input type="checkbox"/> Дуто. <input type="checkbox"/> Сето. <input type="checkbox"/> Панҷто.</p>
<p>❖ Сипас ба рӯҳу ҷасадаш ﷺ ба масҷиди Ақсо шабона бурда шуд, сипас ба сӯи болои осмонҳо (...) ба сӯи Аллоҳ азза ва ҷалла боло бурда шуд, пас ӯро хитоб кард ва бар ӯ намозхоро фарз гардонд: <input type="checkbox"/> Ба ҷасадаш. <input type="checkbox"/> Ба рӯҳаш. <input type="checkbox"/> Ба рӯҳу ҷасадаш.</p>
<p>❖ Аввалин масҷид дар Ислом: <input type="checkbox"/> Масҷиди Ҳаром. <input type="checkbox"/> Набавӣ. <input type="checkbox"/> Ақсо. <input type="checkbox"/> Кубо.</p>
<p>❖ Гардондани қибла: <input type="checkbox"/> Дар Макка пеш аз ҳичрат. <input type="checkbox"/> Дар соли дуюми ҳичрӣ. <input type="checkbox"/> Дар соли сеюми ҳичрӣ буд.</p>
<p>❖ Ҳазваи Бадр дар Рамазон соли: <input type="checkbox"/> Дуюми ҳичрӣ. <input type="checkbox"/> Сеюми ҳичрӣ буд.</p>



Аввалин касе ки ба	Алӣ ибни	Билол	Зайд ибни	Абӯбакр
Расулulloҳ ﷺ имон овард:	Абӯтолиб	ибни Рабоҳ	Ҳориса	
Аз мардон	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Аз кӯдакон	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Аз ғулумони озодшуда	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Аз ғулумон	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Кафолати ӯ ﷺ:	Абӯ-толиб	Абдулмут-талиб	Қариб 8 сола буд	Абдуллоҳ ибни Абдулмутталиб	7 сол
Пас аз модараш бобояш ӯро ба кафолат гирифт	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Сипас бобояш вафот кард ва ӯ ﷺ	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Сипас амаки ҳамхуннаш ӯро ба кафолат гирифт	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Расулulloҳ ﷺ ҳамл буд	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Модараш вафот кард ва ...пур накарда буд	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Ғазваҳои артишҳои ӯ ﷺ:	10 сол	шаст	27	нуҳтои он	як ғазва
Ҳамаи артишҳо ва лашкарҳои ӯ баъди ҳичрат дар муддати	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Лашкарҳо ва артишҳои ӯ қариби	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Адади ғазваҳои ӯ ﷺ	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Паёмбар ﷺ чангид дар	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Ва ӯ ﷺ чароҳат бардошт дар	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



## ФЕҲРАСТИ МАВЗЎЪҲО

• Пешгуфтори китоб .....	3
• Рафтори Паёмбар ﷺ .....	5
• Имтиҳони якум .....	13
• Роҳнамоии Паёмбар ﷺ .....	16
• Имтиҳони дуюм .....	21
• Аз хусусиятҳои Паёмбар ﷺ .....	25
• Хешовандон ва ҳамсарони Паёмбар ﷺ .....	28
• Саргузашти Паёмбар ﷺ пеш аз паёмбарӣ .....	33
• Ибтидои ваҳй .....	35
• Аҳди Маккӣ аз саргузашти Паёмбар ﷺ .....	38
• Аҳди Маданӣ аз саргузашти Паёмбар ﷺ .....	41
• Хулосаи ғазваҳои ӯ ﷺ .....	48
• Бемори ва вафоти ӯ ﷺ .....	49
• Имтиҳони сеюм .....	50
• Феҳрасти мавзӯҳо .....	52